

RESEARCH FOCUS

บทความวิจัยสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและคณะกรรมการ ปีที่ 2 ฉบับที่ 4 (เมษายน 2568)

การพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่ เพื่อเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน

ศาสตร์กษัตริย์:

การวิเคราะห์วิถีเกษตรกรรมรุ่นใหม่
นวัตกรรมเกษตรอัจฉริยะเพื่อสร้าง
และยกระดับคุณค่าในอาชีพผู้การพัฒนา
ที่ยั่งยืนของเกษตรกรรมรุ่นใหม่

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเดสก์บอร์ดเพื่อพัฒนา
เว็บไซต์แหล่งความรู้เทคโนโลยีการเกษตร 4.0
ของเกษตรกรรมรุ่นใหม่ภาคกลาง

การพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่สู่การเป็นผู้นำชุมชน
พื้นที่ภาคเหนือตอนบน กรณีศึกษาโครงการอาสาสมัคร
เพื่อสังคมสู่ชุมชนบ้านเกิด

เกษตรดิจิทัล: ความก้าวหน้าและผลกระทบ
ต่อการเกษตรด้านพืชของประเทศไทย

บทวิเคราะห์

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

02-242-5900 ต่อ 5761

คำนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นหน่วยงานสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายนิติบัญญัติ ในส่วนของภารกิจด้านการวิจัยรับผิดชอบโดยกลุ่มงานวิจัยและพัฒนาสำนักวิชาการ ปฏิบัติหน้าที่ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและการเผยแพร่ข้อมูลการวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อวงงานรัฐสภาและสาธารณชน จากบทบาทและหน้าที่ดังกล่าว กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาจึงได้พิจารณาคัดเลือกผลงานวิจัยด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจและสังคม โดยนำเสนอในรูปแบบบทความวิจัย ทั้งนี้ เพื่อให้ผลงานวิจัยเป็นกลไกสำคัญด้านวิชาการและมีการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยชน์ในการสนับสนุนการปฏิบัติงานให้กับสภาผู้แทนราษฎร และภารกิจงานของคณะกรรมการต่าง ๆ ที่มีบทบาทหน้าที่ในการพิจารณาร่างกฎหมาย ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และการพิจารณาศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องตามบทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งบทบาทในแต่ละด้านจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลทางวิชาการและผลงานวิจัยเพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงประกอบการพิจารณา อันจะส่งผลสำคัญต่อการตัดสินใจในการทำหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล และมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ

จากความสำคัญดังกล่าว กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาจึงได้จัดทำบทความวิจัยสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและคณะกรรมการ (Research Focus) ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อวงงานรัฐสภาและเป็นข้อมูลที่สำคัญที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า วิจัยอย่างเป็นระบบซึ่งสามารถเป็นข้อมูลสนับสนุนการปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการบุคคลในวงงานรัฐสภา รวมถึงประชาชนผู้สนใจทั่วไป โดยนำเสนอในรูปแบบของบทความวิจัยที่มุ่งเน้นความถูกต้อง ครบถ้วน กระชับและเข้าใจง่าย พร้อมมีบทสรุปและการวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถนำผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรัฐสภาไปปรับใช้ได้ตรงตามความต้องการ และเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติต่อไป

อนึ่ง ภาพปกของบทความฉบับนี้มาจาก <https://www.bangkokbanksme.com/en/young-smart-farmer-new-generation> และ <https://ofarmorganic.com/young-smart-farmer-th-2/> จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา
สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สารบัญ

	หน้า
เรื่อง ศาสตร์กษัตริย์: การวิเคราะห์วิถีเกษตรกรรมรุ่นใหม่	1
เรื่อง นวัตกรรมเกษตรอัจฉริยะเพื่อสร้างและยกระดับคุณค่าในอาชีพสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ของเกษตรกรรมรุ่นใหม่	5
เรื่อง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีแดชบอร์ดเพื่อพัฒนาเว็บไซต์แหล่งความรู้เทคโนโลยีการเกษตร 4.0 ของเกษตรกรรมรุ่นใหม่ภาคกลาง	10
เรื่อง การพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่สู่การเป็นผู้นำชุมชนพื้นที่ภาคเหนือตอนบน กรณีศึกษา โครงการอาสาสมัครเพื่อสังคมสู่ชุมชนบ้านเกิด	13
เรื่อง เกษตรดิจิทัล: ความก้าวหน้าและผลกระทบต่อเกษตรด้านพืชของประเทศไทย	17
บทวิเคราะห์การพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่เพื่อเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน	20

ศาสตร์กษัตริย์: การวิเคราะห์วิถีเกษตรกรรมรุ่นใหม่

วิจัยโดย ดวงกมล บางขวด

เรียบเรียงโดย สิริสรุ กระแสร์สุนทร

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

ปัจจุบันภาคการเกษตรของไทยประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ส่วนหนึ่งเป็นผลกระทบมาจากความนิยมเรื่องอาชีพและการจัดการศึกษาที่ตอบสนองตลาดแรงงานในเมืองใหญ่มากกว่า รวมถึงการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ดังนั้น การเกษตรจำเป็นต้องปรับรูปแบบใหม่ โดยเป็นที่น่าสนใจว่ามีเกษตรกรรมรุ่นใหม่ที่มีการดำเนินการตามแนวคิด "ศาสตร์ของพระราชา" ประสบความสำเร็จเป็นอันดี การศึกษาค้นคว้าจึงมุ่งศึกษาเพื่อถอดบทเรียนของเกษตรกรรมรุ่นใหม่ที่ได้นำศาสตร์ความรู้ดังกล่าวมาปรับใช้กับการเกษตรของตนจนประสบความสำเร็จได้อย่างไร

บทนำ

การเกษตรถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยยังคงดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง ดังที่ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนมาโดยตลอดว่า เมื่อใดก็ตามที่ประเทศไทยประสบวิกฤตต่าง ๆ ที่ส่งผลถึงการใช้ชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นเกิดจากสภาพดินฟ้าอากาศ ภัยธรรมชาติ ภัยจากมนุษย์ เหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมือง วิกฤตเศรษฐกิจ หรือแม้กระทั่งในภาวะโรคระบาด ประเทศไทยจะยังคงเป็นประเทศที่ "มีกิน" และ "มีใช้" อยู่เสมอ ทั้งนี้ เนื่องจากประเทศไทยมีการเกษตรภายในประเทศที่มีประสิทธิภาพ อันเป็นหัวใจสำคัญของการดำรงชีวิตและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

แต่ปัจจุบันภาคการเกษตรของไทยประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ส่วนหนึ่งเป็นผลกระทบมาจากความนิยมเรื่องอาชีพและการจัดการศึกษาที่ตอบสนองตลาดแรงงานในเมืองใหญ่มากกว่า จากการศึกษาในปี 2560 พบว่าเยาวชนไทยที่เข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษามีถึงร้อยละ 70.3 ของทั้งหมด ซึ่งมหาวิทยาลัยส่วนมากจะตั้งอยู่ในเขตจังหวัดสำคัญ นักศึกษาบางส่วนที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดห่างไกล จากครอบครัวที่ทำการเกษตรมักจะเดินทางเข้ามาเรียนและทำงานในเมืองใหญ่ต่อหลังจากสำเร็จการศึกษา ทำให้ภาคการเกษตรขาดแรงงานที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการที่ประเทศก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จึงส่งผลกระทบต่อภาคการเกษตรในระบบเก่า เพราะเป็นระบบที่ ต้องการคนวัยแรงงานจำนวนมากในการทำการเกษตร ซึ่งสวนทางกับคุณลักษณะของประชากรที่สูงอายุเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้น การเกษตรในอนาคตจำเป็นต้องเปลี่ยนรูปแบบไปจากเดิม เป็นการทำการเกษตรรูปแบบใหม่ตามที่เกษตรกรรมรุ่นใหม่ได้ออกแบบเอง โดยการนำความรู้เดิมที่มีอยู่ประกอบ

กับความรู้ใหม่เรื่องการทำเกษตร สร้างสรรค์ให้เกิดรูปแบบใหม่ ๆ ที่ปรับปรุงต่อยอดให้ผลผลิตมากขึ้น หรือผลิตสิ่งที่เป็นที่ต้องการของตลาดอย่างแท้จริง เนื่องจากเกษตรกรรมรุ่นใหม่เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาในศาสตร์อื่น ๆ นอกเหนือจากการทำการเกษตรจนมีความเชี่ยวชาญ

จากข้อมูลความเปลี่ยนแปลงของบริบทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การศึกษาค้นคว้าจึงให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อถอดบทเรียนของเกษตรกรรมรุ่นใหม่ที่ได้นำศาสตร์ความรู้ตามความถนัดของตนมาประยุกต์ใช้กับการเกษตร โดยเป็นผู้ที่เรียนจบในระดับปริญญาบัณฑิตและผ่านการทำงานในสาขาที่สำเร็จมา มีความรู้ความเข้าใจในงานที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการเกษตรและอื่น ๆ อีกทั้งการน้อมนำ "ศาสตร์กษัตริย์" มาปรับใช้กับ "วิถีเกษตรกรรมรุ่นใหม่" โดยมีกระบวนการเรียนรู้ในการทำงานการระดมสมอง แก้ไขปัญหา และการสร้างภูมิคุ้มกันต่อสิ่งต่าง ๆ และเป็นเกษตรกรรมที่ประสบความสำเร็จ โดยนำองค์ความรู้จากการศึกษา มาจัดทำเป็นข้อสรุปของวิถีเกษตรกรรมรุ่นใหม่เพื่อเป็นต้นแบบให้กับผู้ที่สนใจศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

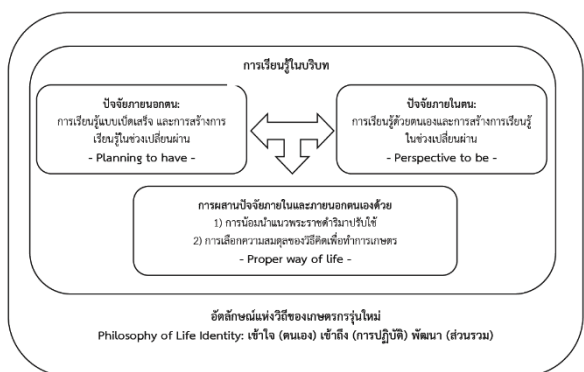
1. เพื่อวิเคราะห์วิถีของเกษตรกรรมรุ่นใหม่ตามแนวทางของศาสตร์กษัตริย์
2. เพื่อนำเสนอรูปแบบวิถีของเกษตรกรรมรุ่นใหม่ตามแนวทางของศาสตร์กษัตริย์

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์วิถีของเกษตรกรรมรุ่นใหม่ตามแนวทางของศาสตร์กษัตริย์ ผลการศึกษา พบว่าเกษตรกรรมที่เป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้ มีความเชื่อมั่นในการดำเนินงานตามแนวทางของศาสตร์กษัตริย์ ซึ่งมีได้เกิดจากความศรัทธา

แบบไม่มีเหตุผล แต่ทุกคนได้ลงมือทดลองปฏิบัติจริง จึงเกิดความเชื่อมั่นจากที่ไม่เชื่อในครั้งแรก และส่วนมากจะล้มเหลวหรือไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรในช่วงแรก แต่ภายหลังจากการพิจารณาตนเองและเห็นว่าแนวทางของศาสตร์กษัตริย์ไม่ว่าจะเป็นหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทรงงานหรือเกษตรทฤษฎีใหม่ที่ได้ทราบมา สามารถนำมาเป็นหลักคิดของการนำทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้จริง สิ่งสำคัญ คือ ต้องพิจารณาเลือกเพื่อปรับใช้ให้เหมาะสมกับตนเอง โดยคุณลักษณะของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่น่านำมาใช้ หลักการทรงงานมาใช้ จะไม่ได้้นำเพียงข้อใดข้อหนึ่งมาใช้ แต่จะนำมาประยุกต์ใช้แบบองค์รวมเพื่อประโยชน์ต่อการทำเกษตรของตนเองได้อย่างเหมาะสม ผลของการวิเคราะห์คุณลักษณะของเกษตรกรรุ่นใหม่ตามศาสตร์กษัตริย์ ได้แก่ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักการทรงงาน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ คุณลักษณะของเกษตรกรรุ่นใหม่และองค์ความรู้และการเรียนรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่

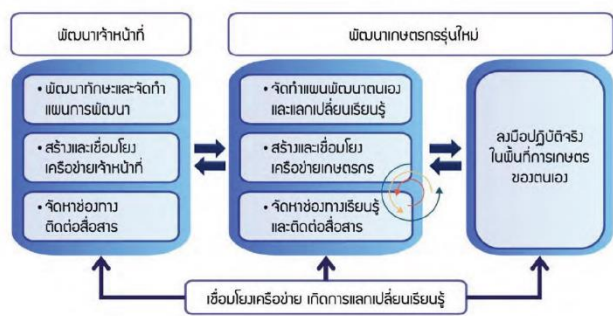
2. การนำเสนอรูปแบบวิถีของเกษตรกรรุ่นใหม่ จากการศึกษา พบว่าวิถีของเกษตรกรรุ่นใหม่จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนอื่นด้วย อย่างไรก็ตาม การพัฒนาดังกล่าวย่อมต้องเริ่มต้นจากเกษตรกรก่อน โดยการค้นหาและแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์แห่งวิถีของเกษตรกรรุ่นใหม่ คือ Philosophy of Life Identity โดยมีหลักการที่สำคัญคือการเข้าใจ (ตนเอง) เข้าถึง (การปฏิบัติ) และพัฒนา (เพื่อส่วนรวม) เริ่มจากการรู้จักปัจจัยภายในของตนเองที่มีผ่านการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสร้างการเรียนรู้ในช่วงการเปลี่ยนผ่านจากความรู้สู่การมีความรู้ ซึ่งจะมีเป้าหมายว่าตนเองต้องการจะเป็นอย่างไร คือ Perspective to be

ที่มา: อัตลักษณ์แห่งวิถีของเกษตรกรรุ่นใหม่, โดย ดวงกมล บางซวด, 2563, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จากนั้นเรียนรู้ปัจจัยภายนอกที่มากกระทบ เช่น ครอบครัว ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มเรียนรู้ได้ก่อนลงมือทำการเกษตร เป็นความรู้ที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว เช่น ความรู้เรื่องการทำการเกษตรต่าง ๆ จากนั้นจึงนำมาสร้างเป็นการเรียนรู้ของตนเองในช่วงการ

เปลี่ยนผ่าน การจะมีความรู้ได้ต้องเกิดจากการวางแผนที่เหมาะสมทั้งระยะเวลาและคุณภาพของสิ่งที่จะช่วยให้งานทำการเกษตรของตนเองประสบความสำเร็จ นั่นคือการวางแผนรวบรวมความรู้ความคิดและสร้างสรรค์ปัจจัยต่าง ๆ (Planning to have) ซึ่งสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การนำทั้ง 2 ส่วนมารวมกันตามวิถีของตนเองที่มีฐานคิดจากการน้อมนำแนวคิดตามพระราชดำริมาใช้อย่างชาญฉลาดและสมดุล ในส่วนที่เสริมส่งเสริมให้วิถีของเกษตรกรสามารถดำเนินได้ คือ หน่วยงานที่สนับสนุนจากภายนอก ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมถึงสถาบันการศึกษา โดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่เป็นแหล่งการเรียนรู้ด้านวิชาการทั้งในเรื่องการทำการเกษตร การขอมาตรฐานสินค้า การตลาด และการสนับสนุนทุนการทำวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ การประชาสัมพันธ์ผลงานของเกษตรกร ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับเกษตรกรทั้งในระดับพื้นที่และส่วนกลาง รวมถึงยังมีหน้าที่เป็นสื่อกลางของการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรรุ่นใหม่ผ่านการจัดอบรมต่าง ๆ

ที่มา: การเชื่อมโยงเครือข่ายเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้, โดยกรมส่งเสริมการเกษตร, 2562, กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.

นอกจากนี้ ยังได้ส่งเสริมให้เกษตรกรที่มีความรู้ความสามารถให้ความรู้กับประชาชนทั่วไปในพื้นที่อีกด้วย ในส่วนภาคเอกชนนั้น ได้ให้การสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรมที่หลากหลาย เช่น การจัดทำ Application เกี่ยวกับการเกษตรให้ใช้อย่างทั่วถึง บรรจุข้อมูลที่สำคัญ ทันสมัยและเป็นประโยชน์ เพื่อให้เกษตรกรได้ตัดสินใจเลือกใช้ข้อมูลให้เหมาะสมกับวิถีการเกษตรของตนเอง อีกทั้งยังได้จัดให้มีการประกวดการให้รางวัล รวมถึงการนำเรื่องราวของผลผลิตไปเผยแพร่สู่สาธารณชนอีกด้วย

ส่วนงานที่สำคัญที่สุด คือ สถานศึกษา การศึกษาระดับอุดมศึกษานั้น มีโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการเกษตรหลากหลายรูปแบบตั้งแต่การผลิต การแปรรูป การจัดจำหน่ายและยังให้ความรู้เรื่องการขอมาตรฐานสินค้าด้วย สำหรับอาชีวศึกษาในขณะนี้ได้ริเริ่มให้มีการจัดการศึกษาที่ตอบสนองการทำงานจริงมากยิ่งขึ้น โดยมีได้เน้นเพียงการ

เพาะปลูกเท่านั้น หากแต่ต้องปรับให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถด้านการตลาด การขนส่ง (Logistic) การถนอมอาหาร ซึ่งเป็นการเรียนรู้ Supply chain ทั้งหมด

จะเห็นได้ว่า เกษตรกรในอนาคตจะมีวิถีที่แตกต่างจากอดีตอย่างมาก เพราะต้องพึ่งตนเองในหลาย ๆ ด้าน และต้องมีความรู้ที่หลากหลายทั้งในเชิงทฤษฎีและการปฏิบัติ รวมถึงการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ให้เหมาะสมอีกด้วย ซึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้อยู่เสมอ ดังนั้นความช่วยเหลือจากทุกภาคส่วนถือว่ามีความสำคัญในการเป็นแรงขับเคลื่อน สนับสนุนให้ภาคการเกษตรไทยเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาประเทศได้ต่อไป

บทสรุปและการวิเคราะห์

ผลการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่าการที่เกษตรกรรุ่นใหม่จะประสบความสำเร็จได้นั้น ไม่ได้เกิดจากเกษตรกรเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการทำงานร่วมกันของหลายฝ่ายที่มองเห็นวิถีทางของการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เกิดขึ้นได้จริงและยั่งยืนไปในทิศทางเดียวกัน คือ การพัฒนาเกษตรกรให้ตรงกับความสามารถและความต้องการ รวมถึงการสนับสนุนให้ได้มีโอกาสทำงานอย่างสร้างสรรค์และเป็นจริงได้ ดังแนวพระราชดำริที่ว่า “รู้จักสามัคคี” ในงานวิจัยนี้ยังพบอีกว่าปัจจัยสำคัญของความสำเร็จของเกษตรกร คือ ความกระตือรือร้นและมุ่งมั่นในการทำงานของเกษตรกร และอีกปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมให้การทำงานของเกษตรกรประสบความสำเร็จคือ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีบทบาทในช่วงการเปลี่ยนผ่านไปเป็นเกษตรกรที่ดี เกษตรกรต้นแบบให้กับผู้อื่น นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานทางการศึกษาที่จะปลูกฝังแนวคิดในเรื่องการทำงาน ความพอเพียง อันจะเป็นรากฐานสู่ความสำเร็จของเกษตรกร ซึ่งไม่ได้หมายถึงความสำเร็จของธุรกิจตนเองเพียงอย่างเดียว แต่ต้องเผื่อแผ่ไปถึงคนอื่นด้วยตามพระราชดำริ

ทั้งนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัย เรื่อง “การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม” ผลการศึกษพบว่าโครงการในพระราชดำริหลายโครงการที่เป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับการดำเนินการในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อการพัฒนาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน โดยพระองค์ทรงแนะนำให้ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน เริ่มจากช่วยให้เกษตรกรพึ่งพาตนเองได้ โดยการทำเกษตรแบบผสมผสาน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์กับการจัดสรรทรัพยากร และการบริหารความเสี่ยงอย่างเหมาะสม จากนั้นจึงค่อยก้าวไปสู่การพึ่งพากันในชุมชนโดยการรวมกลุ่ม/สหกรณ์ เพื่อใช้เป็นกลไกการเข้าถึงแหล่งทุน การผลิต การตลาด การแปรรูป การเรียนรู้ต่าง ๆ โดยกลุ่ม/

สหกรณ์จะเป็นสถาบันหลักในการสร้างทุนสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนแล้วจึงค่อยขยายไปสู่ขั้นตอนในการพัฒนาธุรกิจอย่างครบวงจร เพื่อเข้าสู่การแข่งขันในระบบตลาดและนำประโยชน์คืนกลับสู่ชุมชนในที่สุด

ขณะที่รัฐบาลให้การสนับสนุนการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ ผ่านการสนับสนุนสินเชื่อในโครงการสินเชื่อเพื่อเกษตรกรรุ่นใหม่ (New Gen & Young Smart Farmer) กรอบวงเงินสินเชื่อรวม 10,000 ล้านบาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 4 ต่อปี คงที่ 3 ปีแรก โดยเป้าหมายของโครงการเพื่อสนับสนุนเกษตรกรรุ่นใหม่ที่สามารถรับช่วงต่อเกษตรกรผู้สูงอายุให้มีเงินทุนในการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการพัฒนากระบวนการผลิต สร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าเกษตร (Value Added) ที่ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดในปัจจุบัน รวมถึงเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้เกษตรกรรุ่นใหม่ให้สามารถยกระดับไปสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจในการเกษตร

นอกจากนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ยังได้สนับสนุนแนวคิดดังกล่าวผ่านการกำหนด 9 นโยบายสำคัญเพื่อยกระดับภาคการเกษตร “สู่เกษตรทันสมัย เกษตรกรต้องอยู่ดี สินค้าเกษตรมูลค่าสูง ทรัพยากรเกษตรยั่งยืน” โดยมี 2 นโยบายที่สอดคล้องกับแนวทางในครั้งนี้ คือ นโยบายที่ 1 เน้นการสร้างวิธีการทำงานสู่การปฏิบัติ ได้แก่ 1) เพิ่มประสิทธิภาพศูนย์บริการเกษตรพิรุณราช โดยเน้นการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการให้บริการแบบเข้มข้นเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรในพื้นที่ สามารถรับเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ ขอรับความช่วยเหลือและส่งต่อเรื่องให้ศูนย์บริการฯ ส่วนกลางได้ โดยที่เกษตรกรไม่จำเป็นต้องเดินทางมาที่ศูนย์บริการฯ 2) ขยายครอบครัวเกษตรกรเพื่อบูรณาการงานอย่างเข้มแข็ง การทำงานแบบครอบครัวของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จำเป็นต้องเพิ่มความเข้มแข็ง โดยขยายความร่วมมือในการทำงานแบบบูรณาการกับพี่น้องเกษตรกร หน่วยงานภาครัฐและเอกชน และคนในภาคการเกษตร และ 3) สานต่อภารกิจการกำกับดูแลสินค้าเกษตร ทั้งพืช ปศุสัตว์และประมง โดยผลักดันกลไก MR. สินค้าเกษตร ให้ทำงานแบบเชิงรุก รับฟังและเตรียมการแก้ไขปัญหาไว้ล่วงหน้าได้ถูกจุดตั้งแต่ต้นทาง กลางทางและปลายทาง และนโยบายที่ 5 ยกระดับศักยภาพของเกษตรกร/สถาบันเกษตรกรให้เข้มแข็ง ได้แก่ 1) ส่งเสริมการทำธุรกิจสหกรณ์การเกษตรให้สามารถเข้าถึงแหล่งทุน และนำแหล่งทุนมาต่อยอดธุรกิจสร้างรายได้เพิ่มเพื่อประโยชน์ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรและ 2) ส่งเสริมเกษตรกร/สถาบันเกษตรกรเป็นผู้ให้บริการทางการเกษตรครบวงจร โดยเกษตรกร/สถาบันเกษตรกรมีเครื่องมือเครื่องจักรกลของตนเอง เพื่อใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของตนเองและ

พร้อมเป็นผู้ให้บริการด้านธุรกิจเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย เพื่อเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า รัฐบาลและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งถือเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาและสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยให้การสนับสนุนผ่านกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ที่จะมีส่วนช่วยส่งเสริมและยกระดับภาคการเกษตรให้มีความทันสมัยและเท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน

ดังนั้น เพื่อเป็นการสนับสนุนเกษตรกรยุคใหม่ให้สามารถทำการเกษตรประสบความสำเร็จได้มากยิ่งขึ้น มีข้อเสนอให้ภาครัฐควรดำเนินการ ดังนี้

1) การดำเนินนโยบายสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการทำงานร่วมกันระหว่างเกษตรกรและหน่วยงานต่าง ๆ อยู่เสมอแล้ว หากแต่เป็นการสร้างความร่วมมือกันยังเป็นการจับคู่การทำงาน เช่น หน่วยงานภาครัฐกับเกษตรกร ภาคเอกชนกับเกษตรกร และภาคการศึกษา กับนิสิตนักศึกษาการเกษตร หากแต่ยังไม่มีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบเครือข่ายอย่างชัดเจน ทั้งนี้ หากมีนโยบายที่ช่วยเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ภาคการศึกษาและประชาชนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว จะทำให้การพัฒนาเกษตรกรไทยมีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

2) จากปัญหาสำคัญของการส่งเสริมเกษตรกรรุ่นใหม่ คือ ทักษะติดต่ออาชีพเกษตรกรของคนส่วนใหญ่ในยุคปัจจุบัน ซึ่งเกิดจากการได้รับรู้ว่าอาชีพเกษตรกรเป็นของคนยากจน ไม่มีความแน่นอน ต้องรอคอยความช่วยเหลืออยู่เสมอ ดังนั้น จึงควรมีการเสนอนโยบายการสร้างเชื่อมั่น สร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้กับอาชีพเกษตรกร ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนการเรียนด้านการเกษตรที่ทันสมัย ใช้เทคโนโลยี มาสนับสนุน ตลอดจนการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจการเกษตร

3) ภาครัฐและเอกชนที่ดำเนินการอบรมหรือพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ จำเป็นต้องมีการติดตาม ประเมินผลและพัฒนา เพื่อการดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง พร้อมนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการ/รูปแบบเพื่อให้ผลที่ได้ตรงกับความต้องการของตลาดและภาคการเกษตรต่อไป

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของบทสรุปในประเด็นที่สำคัญ หากผู้อ่านมีความสนใจ ต้องการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม สามารถสืบค้นได้ตาม QR Code ที่แนบมาท้ายบทความนี้

บรรณานุกรม

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (16 กันยายน 2567). ปลัดเกษตรฯ ร่วมประกาศเดินทางหลักการทำงาน สานต่อ 9 นโยบายสู่เกษตรกรทันสมัย เกษตรกรต้องอยู่ดี สินค้าเกษตรมูลค่าสูง ทรัพยากรเกษตรยั่งยืน. สืบค้น 14 มกราคม 2568 จาก <https://www.moac.go.th/news-preview-461691792831>

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). Young Smart Farmer อนาคตและทิศทางภาคเกษตรไทย เล่ม 3. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท. (ม.ป.ป.). การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม. สืบค้น 14 มกราคม 2568 จาก https://www.cai.ku.ac.th/download/PJIMG_NEW.pdf

ดวงกมล บางขวด. (2563). ศาสตร์กษัตริย์ : การวิเคราะห์วิถีเกษตรกรรุ่นใหม่. สืบค้น 14 มกราคม 2568 จาก https://cuir.car.chula.ac.th/bitstream/123456789/77656/1/Doungkamol_Ba_Res_2563.pdf

รัฐบาลไทย. (17 พฤศจิกายน 2567). รัฐบาลเดินทางนโยบายระดับเกษตรกรไทยผ่านสินค้า “นิเวศ 1 หมื่นล้านบาท” เสริมโอกาสทางการเงินแก่เกษตรกรยุคใหม่ ผู้ที่มีความประสงค์จะขอกู้ ยื่นได้ที่ ธ.ก.ส. ทุกสาขาทั่วประเทศ. สืบค้น 14 มกราคม 2568 จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/90306>

ศึกษารายละเอียดของรายงานวิจัยได้ที่

นวัตกรรมเกษตรอัจฉริยะเพื่อสร้างและยกระดับคุณค่าในอาชีพผู้พัฒนาที่ยั่งยืน ของเกษตรกรรุ่นใหม่

วิจัยโดย พรทิพย์ เตชะสมบุญภากิจ
เรียบเรียงโดย ปรียวรรณ สุวรรณสุนัย
วิทยาการชำนาญการพิเศษ

นวัตกรรมเกษตร คือ การนำเอาเทคโนโลยี กระบวนการใหม่ ๆ รวมถึงความคิดสร้างสรรค์มาปรับใช้ในการทำเกษตรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน ลดการใช้แรงงาน รวมถึงลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นการผสมผสานการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่กับองค์ความรู้ทางการเกษตรเพื่อควบคุมกระบวนการผลิต ช่วยเพิ่มคุณภาพและปริมาณของผลผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาภาคการเกษตรให้ก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการเกษตรรูปแบบดั้งเดิมสู่การเกษตรสมัยใหม่ที่ดียิ่งขึ้น โดยอาศัยเกษตรกรรุ่นใหม่เป็นแรงขับเคลื่อนการทำเกษตรกรรมให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันที่ต้องเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันให้ทัดเทียมกับต่างประเทศ ให้เกิดความมั่นคงทางอาหารและพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

บทนำ

ภาคการเกษตรของประเทศไทยมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แต่ยังคงประสบปัญหาและความท้าทายหลายด้าน เช่น ผลผลิตล้นตลาด ต้นทุนราคาสูง สภาพภูมิอากาศแปรปรวน การเปลี่ยนแปลงของตลาดโลก จึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตร ในขณะที่โลกได้เปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคเทคโนโลยี นวัตกรรม และสิ่งต่าง ๆ ทำให้มีอิทธิพลและบทบาทต่อการทำอาชีพเกษตรกรรม ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการเสริมสร้างพัฒนา และเรียนรู้ให้ทันกระแสสังคม แนวคิดเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farm) จึงเป็นนวัตกรรมที่ส่งเสริมให้เกษตรกรและผู้ประกอบการใช้นวัตกรรมด้านการเกษตรมากขึ้นเพื่อนำไปสู่การเพิ่มผลผลิตและพัฒนาภาคการเกษตรให้ยั่งยืนในอนาคต มีรูปแบบการทำเกษตรแบบใหม่ เพื่อให้การทำไร่่นามีภูมิคุ้มกันต่อสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการเพาะปลูก การจัดการและบริหารการเงินการตลาดเพื่อควบคุมผลผลิตให้ได้คุณภาพตามที่ต้องการ

ดังนั้น การปรับตัวเข้าสู่เกษตรวิถีใหม่ด้วยการใช้ข้อมูลอันเป็นสิ่งสำคัญในยุค 4.0 สอดคล้องกับความต้องการตลาดที่แท้จริงจะทำให้เกษตรกรสามารถอยู่รอดและแข่งขันกับผู้อื่นได้ เป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและระบบดิจิทัล นวัตกรรม รวมถึงข้อมูลหรือแนวคิดทางธุรกิจแบบใหม่ เพื่อผลักดันประสิทธิภาพการผลิตของตนเองให้ได้มากที่สุด ภายใต้งบประมาณที่เหมาะสมที่สุด เพื่อช่วยแก้ปัญหาการแบกรับต้นทุนและการจัดการภัยธรรมชาติ โดยจะช่วย

ยกระดับธุรกิจไปสู่เกษตรอัจฉริยะที่เพิ่มคุณค่าอาชีพเกษตรกรอย่างยั่งยืนสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษานวัตกรรมเกษตรอัจฉริยะของต้นแบบเกษตรกรรุ่นใหม่
2. เพื่อยกระดับคุณค่าในอาชีพผู้พัฒนาที่ยั่งยืนของเกษตรกรรุ่นใหม่
3. เพื่อเสนอรูปแบบนวัตกรรมเกษตรอัจฉริยะในการสร้างและยกระดับคุณค่าอาชีพผู้พัฒนาที่ยั่งยืนของเกษตรกรรุ่นใหม่

ผลการวิจัย สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

1. นวัตกรรมเกษตรอัจฉริยะของต้นแบบเกษตรกรรุ่นใหม่ สามารถจำแนกเป็นรายด้านได้ ดังนี้ (1) การลดต้นทุนในกระบวนการผลิตภาคการเกษตรโดยใช้แนวคิดของเกษตรอัจฉริยะหรือแบบธรรมชาติที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์เป็นกระบวนการหลักในการลดต้นทุนในการผลิต การเกษตรอัจฉริยะก่อให้เกิดความยั่งยืนต่อความเป็นอยู่ของเกษตรกรและอาชีพเกษตรกรรมทั้งในระดับชุมชนและระดับประเทศ ต้นแบบเกษตรกรรุ่นใหม่เน้นการทำเกษตรอินทรีย์เกษตรฟาร์มอัจฉริยะหรือฟาร์มที่มีการจัดการอย่างถูกต้องแม่นยำเป็นการนำเอาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ในระบบฟาร์มเพื่อให้เกิดการใช้ปัจจัยการผลิตไปเป็นผลผลิตด้วยต้นทุนที่ต่ำที่สุด เกิดของเสียน้อยที่สุด เป็นการลดต้นทุนในกระบวนการผลิต ระบบเกษตรอัจฉริยะเป็นระบบหนึ่งที่มีความสำคัญในการลดต้นทุนการผลิตและ

บริหารจัดการด้านการเกษตรกรรมที่มีประสิทธิภาพ การลดต้นทุนการผลิตโดยการส่งเสริมการพัฒนาพันธุ์พืช รวมทั้งเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตรตลอดจนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (2) การเพิ่มคุณภาพมาตรฐานการผลิตและมาตรฐานสินค้าของต้นแบบเกษตรกรรุ่นใหม่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอัจฉริยะ การนำเทคโนโลยีและกรรมวิธีการผลิตใหม่ ๆ เข้ามาใช้กับเกษตรอัจฉริยะ การตรวจสอบสภาพของสิ่งแวดล้อมในบริเวณที่ทำการเพาะปลูก จะทำให้พืชที่ปลูกเจริญเติบโตในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและช่วยเพิ่มผลผลิต เพิ่มรายได้ให้เกษตรกร มีการใช้เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ และเครือข่ายคอมพิวเตอร์มาประยุกต์ใช้สำหรับการเกษตรหรือตรวจสอบสภาพของสิ่งแวดล้อมทำให้การตรวจสอบสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพมากขึ้นส่งผลให้ภาคการเกษตรสามารถเชื่อมโยงระบบการรับรองสินค้าเกษตรอัจฉริยะได้มากยิ่งขึ้น การพัฒนาเศรษฐกิจใหม่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่เป็นผู้นำเอาเทคโนโลยีมาช่วยส่งเสริมในด้านการเกษตรเปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิมในปัจจุบันไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ที่เน้นการบริหารจัดการและเทคโนโลยี (3) การลดความเสี่ยงในภาคการเกษตร ภาคการเกษตรถือได้ว่าเป็นสาขาที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ แต่ผลผลิตทางการเกษตรยังมีปัญหาความเสี่ยงในเรื่องของตลาดและราคาผลผลิต ซึ่งมีความผันผวนค่อนข้างสูง และส่งผลกระทบต่อเกษตรกร การนำหลักการบริหารจัดการฟาร์มหรือเกษตรอัจฉริยะทำการเกษตรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่จะเข้ามาช่วยลดความเสี่ยงในภาคการเกษตรได้แก่ ที่ดิน แรงงาน ทุนที่มีอยู่จำนวนจำกัดมาใช้ในการผลิตพืชเพื่อให้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดภายใต้ความเสี่ยงและความไม่แน่นอน การเรียนรู้การทำการเกษตรผสมผสานแบบประณีตและแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นการทำเพื่อให้ได้ผลผลิตที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้น เป็นการลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มรายได้ ทำให้การจัดการความเสี่ยงในภาคการเกษตรของกลุ่มเกษตรกรอัจฉริยะด้วยการประยุกต์ใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจัง และ (4) การจัดการและส่งผ่านความรู้ให้กับต้นแบบเกษตรกรรุ่นใหม่ด้วยการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้เข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตร เทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อวางแผนการเกษตร และพัฒนาเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรอัจฉริยะที่มีขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งสนับสนุนและส่งเสริมการทำการเกษตรฟาร์มอัจฉริยะให้มีความสามารถด้านการเกษตร ทดแทนเกษตรกรผู้สูงอายุ และสร้างแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่หันมาประกอบอาชีพ

เกษตรกรรม โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการตลาด จนเป็นเกษตรกรมืออาชีพที่เป็นผู้นำทางการเกษตรในท้องถิ่น และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในทุกระดับการเชื่อมโยงเครือข่าย เป็นการมุ่งเน้นในกระบวนการมีส่วนร่วม เชื่อมโยงองค์ความรู้เทคโนโลยีและกิจกรรมการเกษตรตั้งแต่กระบวนการผลิตไปจนถึงการตลาดได้

2. การยกระดับคุณค่าในอาชีพสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยแบ่งเป็น (1) ด้านความรู้ เกษตรกรรุ่นใหม่นำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้กับงานที่ทำอยู่และสามารถประยุกต์องค์ความรู้ต่าง ๆ เข้าไปในกระบวนการทำงานจนสามารถผลิตสินค้าให้มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานและตรงตามความต้องการของผู้บริโภคได้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ได้กำหนดเป้าหมายการทำงานของบุคลากรที่สนองความต้องการของลูกค้า การพัฒนาองค์ความรู้ในการผลิตสินค้าและบริการของเกษตรกรรุ่นใหม่ให้สามารถยกระดับคุณค่าในอาชีพสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน มีกระบวนการนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากแหล่งต่าง ๆ นำความรู้เดิมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือการได้รับความรู้ใหม่จากภาครัฐ ภาคเอกชนที่เข้ามาถ่ายทอดความรู้ ยกระดับคุณค่าในอาชีพของเกษตรกรรุ่นใหม่ผ่านการทำการเกษตรอัจฉริยะที่ผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัย (2) ด้านทักษะ เกิดจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ เพิ่มพูนทักษะในการประกอบอาชีพทางด้านการเกษตร ดึงศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่ในเชิงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าคิดและกล้าลงมือทำ นำมาปฏิบัติใช้กับอุตสาหกรรมเกษตรกรรมและการทำเกษตรกรรมยุคใหม่ เกษตรกรรุ่นใหม่จะต้องสามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ คุณภาพ และมูลค่าให้กับผลผลิตและการตลาด ทำหน้าที่เป็นจุดเชื่อมโยงเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคโนโลยีเกษตร และนวัตกรรมเกษตร รวมไปถึงหลักการบริหารงานด้านเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร ขั้นตอนการผลิต การแปรรูป และสามารถถ่ายทอดความรู้ด้านการตลาด ตลอดจนห่วงโซ่อุปทาน เพื่อให้ขยายผลไปสู่ชุมชนเชื่อมโยงสู่กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ในพื้นที่และการตลาดยุคใหม่ และ (3) ด้านอุปนิสัยและกระบวนการทัศนคติในการทำงาน การขยายผลการทำการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเสริมสร้างความภาคภูมิใจและความมั่นคงในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม การทำงานภาคการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่จะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งเป็นเครือข่ายในการทำตลาดร่วมกัน มีช่องทางในการจัดหาวัตถุดิบและช่องทางการจำหน่ายเพิ่มเติม พัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยี นวัตกรรมและภูมิปัญญาที่เห็นผลเป็นรูปธรรม

ชัดเจนเข้ามาใช้ในทางการเกษตร ทั้งการผลิตและการแปรรูป โดยใช้ศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ในการเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่และเป็นต้นแบบในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ เชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ต่อยอดเพื่อให้เข้าถึงแหล่งเงินทุนและการตลาด การเชื่อมโยงตลาดโดยการเชื่อมโยงตลาดออนไลน์ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสารและการทำตลาด

3. รูปแบบนวัตกรรมเกษตรอัจฉริยะในการสร้างและยกระดับคุณค่าอาชีพสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของเกษตรกรรุ่นใหม่ ซึ่งรูปแบบนวัตกรรมเกษตรอัจฉริยะที่ได้จากการวิจัยคือ การขับเคลื่อนจากกลุ่มเล็กไปจนถึงระดับจังหวัด ดังนี้ (1) การขับเคลื่อนระดับกลุ่มโดยกลุ่มเกษตรกรมีรูปแบบโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจนและเป็นทางการมาจากแนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยเริ่มจากการมีโครงสร้างองค์กรของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ มีระบบการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่อย่างชัดเจน การเชื่อมโยงกันโดยเริ่มตั้งแต่คัดเลือกพื้นที่ฟาร์ม การบริหารจัดการพื้นที่ จัดสรรพื้นที่และแปลงปลูกอย่างเป็นระบบ มีกระบวนการผลิตที่มีประสิทธิภาพ มีการจัดทำระบบบัญชีการเงินและระบบการเก็บข้อมูลในฟาร์มในกระบวนการผลิตทุกขั้นตอน ตั้งแต่การผลิตในฟาร์ม การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การคัดบรรจุและแปรรูปจนถึงการจำหน่าย เพื่อให้สามารถตรวจสอบกลับถึงแหล่งที่มา ปริมาณและการใช้ ปัจจัยการผลิต/วัตถุดิบทั้งหมด การบันทึกรายรับและรายจ่ายของฟาร์ม มีการสร้างความร่วมมือและเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนวัตถุดิบกันระหว่างกลุ่ม เป็นฐานเรียนรู้ภูมิปัญญาและถ่ายทอด เผยแพร่ความรู้การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก การสนับสนุนของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งเข้ามาให้คำแนะนำให้ความรู้และคอยช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชนและเครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายเกษตรกร สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการเงิน มีการจัดการธุรกิจเกษตรที่หลากหลาย สามารถวิเคราะห์และวางแผนการจัดการปัจจัยการผลิตและวางแผนการผลิตในฟาร์มอินทรีย์อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ (2) การขับเคลื่อนระดับตำบล มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ด้วยการเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับเกษตรปลอดภัย พัฒนาระบบกระบวนการทางความคิดของเกษตรกรไปสู่เกษตรกรมืออาชีพ พัฒนาศักยภาพศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านเป็นแหล่งเรียนรู้และพัฒนาศูนย์เรียนรู้ เพิ่มประสิทธิภาพสินค้าเกษตร

โดยแนวทางแห่งความสำเร็จในอาชีพเกษตรกรให้เกษตรกรที่สนใจสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดได้ ซึ่งตำบลถือเป็นหน่วยปฏิบัติการในระดับพื้นที่ เริ่มต้นจากระดับ

ครัวเรือน และระดับกลุ่ม นำแผนไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาคน พัฒนาอาชีพ พัฒนาสวัสดิการ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรม เชื่อมโยงกลุ่มการผลิต การแปรรูป การบริการ ในชุมชนเป็นเครือข่ายระดับตำบล เพื่อแลกเปลี่ยนสินค้า ความรู้ การท่องเที่ยว การบริการเป็นเครือข่ายเกษตรอัจฉริยะระหว่างตำบลหรือคลัสเตอร์เพื่อการหนุนเสริมช่วยเหลือกันและกัน (3) การขับเคลื่อนระดับอำเภอ พัฒนางานส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอเริ่มต้นด้วยการใช้กลไกงานส่งเสริมการเกษตรเพื่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการทำงานที่เป็นการบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เป้าหมายและร่วมกันพัฒนาชุมชนเกษตรให้มีความเข้มแข็งตามศักยภาพสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ร่วมกัน กำหนดเป้าหมายร่วมของชุมชน ทำให้มีการรับรู้และเกิดมุมมองต่อการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนร่วมกัน แยกนำในทุกพื้นที่ที่มาร่วมทั้งเกษตรกรแปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชนและอื่น ๆ มีความตั้งใจจริง มีจิตสำนึกที่ดีในการแก้ปัญหาและกระจายผลประโยชน์สู่ชุมชนตามศักยภาพที่แต่ละคนมีต่างกัน เพื่อเสริมพลังซึ่งกันและกัน การมีเวทีให้แกนนำในพื้นที่ใช้การวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนซึ่งเป็นการทำงานบนฐานข้อมูลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ทำให้ได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันมากขึ้น และ (4) การขับเคลื่อนระดับจังหวัด ดำเนินการด้านการเกษตรโดยความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการยกระดับคุณค่าอาชีพสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของเกษตรกรรุ่นใหม่ การจัดทำแปลงเรียนรู้เกษตรอัจฉริยะโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในกระบวนการผลิต พัฒนาระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อสนับสนุนระบบเกษตรอัจฉริยะโดยขับเคลื่อนการใช้ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอัจฉริยะในกระบวนการผลิต เชื่อมโยงเข้าสู่การจัดทำฐานข้อมูลทางการเกษตรและประมวลผล รวมถึงจัดทำแผนแม่บท เชื่อมโยงเทคโนโลยีจากต้นน้ำถึงปลายน้ำร่วมสร้างการขับเคลื่อนเรื่องเกษตรอัจฉริยะที่เป็นความร่วมมือของภาคจังหวัด ภาคชุมชน ประชาสังคมและเอกชนเพื่อให้มีแผนพัฒนาระบบเกษตรอัจฉริยะของจังหวัด

บทสรุปและการวิเคราะห์

ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนและพัฒนาเกษตรกรมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรให้สามารถพึ่งพาตนเองได้และมีขีดความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งจะมีผลต่อความยั่งยืนให้กับภาคการเกษตรไทยในอนาคต โดยภาครัฐได้มีการกำหนดนโยบายพัฒนาเกษตรกรและขับเคลื่อนตามแผนพัฒนาการเกษตร ซึ่งสอดคล้องตามกรอบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจน

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยให้ความสำคัญกับการสนับสนุนและพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่ ส่วนหนึ่งเนื่องจากสถานะของการเปลี่ยนแปลงประชากรภาคการเกษตรที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ประกอบกับบุตรหลานของเกษตรกรหรือคนรุ่นใหม่ไม่นิยมประกอบอาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากมีทัศนคติในเชิงลบต่ออาชีพเกษตรกรรม จึงทำให้แรงงานภาคการเกษตรอาจมีแนวโน้มลดจำนวนลงในอนาคต ดังนั้น หากไม่มีการสร้างแรงจูงใจและพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่ขึ้นมาทดแทน อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงด้านอาหารและด้านเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต ภาครัฐจึงได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับปัญหาที่เกิดขึ้น และได้กำหนดนโยบายสนับสนุนเพื่อสร้างและพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคการเกษตร ตลอดจนพัฒนาเกษตรกรให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันและสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยขับเคลื่อนนโยบายผ่านโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้หน่วยงานและการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ หรือภาคเอกชน ที่ผ่านมามีภาครัฐมีบทบาทต่อการส่งเสริมสนับสนุนความรู้และทักษะในด้านการผลิต การบริหารจัดการ การตลาด การสร้างเครือข่าย การสร้างโอกาสในการเข้าถึงที่ดินและการสนับสนุนสินเชื่อให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่ รวมถึงส่งเสริมความรู้เพื่อพัฒนาต่อยอดให้เกษตรกรรุ่นใหม่เป็นผู้ประกอบการในอนาคต ทั้งนี้ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรกำหนดมาตรการในการส่งเสริมให้เกิดเกษตรกรรุ่นใหม่แต่ละท้องถิ่นให้ทำการเกษตรที่มีความสอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศนั้น ๆ เพื่อให้ได้ผลผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันทางการค้ากับต่างประเทศ จึงควรส่งเสริมนวัตกรรมเกษตรให้เกิดเป็นรูปธรรมตามข้อค้นพบจากงานวิจัยเพื่อลดต้นทุน ความเสี่ยงและเพิ่มคุณภาพของการผลิต คือ

1. การใช้เซนเซอร์และระบบอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of Things: IOT) ถูกนำมาใช้ในบริหารจัดการทรัพยากรและกระบวนการเพาะปลูกภายในฟาร์ม เป็นระบบเซนเซอร์ที่ติดตั้งในแปลงเพาะปลูกที่สามารถวัดค่าความชื้นในดิน อุณหภูมิและสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ได้ ซึ่งเกษตรกรสามารถนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และตัดสินใจเกี่ยวกับการรดน้ำ ใส่ปุ๋ย หรือควบคุมอุณหภูมิได้อย่างแม่นยำ นอกจากนี้ ระบบ IOT ยังช่วยเชื่อมต่อเครื่องจักรและอุปกรณ์การเกษตรต่าง ๆ ผ่านสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้ทำงานแบบอัตโนมัติ เช่น การให้น้ำพืชหรือใส่ปุ๋ยตามเวลาที่กำหนด โดยเกษตรกรทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมผ่านแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน ช่วยลดการใช้แรงงาน และสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตได้ในระยะยาว

2. การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชเป็นนวัตกรรมการเกษตรที่ใช้เทคนิคทางวิทยาศาสตร์เพื่อขยายพันธุ์พืชในสภาพแวดล้อม

ที่ได้รับการควบคุม มีประโยชน์ในการผลิตพืชที่มีคุณภาพและมีความแข็งแรง การเร่งขยายพันธุ์พืชที่มีความต้องการสูง รวมถึงการอนุรักษ์พันธุ์พืชหายากหรือกำลังจะสูญพันธุ์ กระบวนการนี้ช่วยให้เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตได้ในปริมาณมาก สามารถควบคุมการเพาะปลูกได้ และลดความเสี่ยงจากศัตรูพืช โรคระบาดและแมลงต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ดูแลผลผลิตด้วยโดรนเพื่อการเกษตร อากาศยานไร้คนขับ หรือโดรน เป็นนวัตกรรมการเกษตรที่มีประสิทธิภาพในการจัดการฟาร์มหรือแปลงเพาะปลูกขนาดใหญ่ เกษตรกรสามารถใช้โดรนบินสำรวจพื้นที่พร้อมกับถ่ายภาพหรือวิดีโอมุมสูงได้ในเวลาอันสั้น ช่วยให้ประเมินสุขภาพของพืช ตรวจสอบความเสียหายจากโรคและแมลง รวมถึงสภาพดินและน้ำได้อย่างละเอียดและแม่นยำ

4. การปลูกผักแนวตั้งเป็นนวัตกรรมการเกษตรรูปแบบใหม่ที่ใช้วิธีการปลูกพืชเป็นแนวตั้งแทนการปลูกเป็นแนวราบแบบดั้งเดิม วิธีนี้เหมาะสำหรับการปลูกพืชในพื้นที่จำกัด นิยมปลูกภายในอาคารหรือโรงเรือนที่ได้รับการควบคุมสภาพแวดล้อมอย่างเหมาะสม โดยใช้โครงสร้างเฉพาะที่ออกแบบมาเพื่อให้พืชเจริญเติบโตได้ดีในแนวตั้ง รวมถึงมีการใช้เทคโนโลยีไฮโดรโปนิคส์หรือแอโรโปนิคส์ในการปลูก ช่วยให้พืชได้รับสารอาหารและน้ำอย่างเพียงพอ

5. อุปกรณ์ควบคุมการผลิตแบบออนไลน์เป็นนวัตกรรมการเกษตรที่ช่วยให้เกษตรกรสามารถควบคุมการปลูกพืชได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น อุปกรณ์จะรองรับการสั่งการผ่านแอปพลิเคชัน สามารถควบคุมการปลูกพืชได้แบบไร้สาย ไม่ว่าจะเป็นการตั้งเวลารดน้ำ ใส่ปุ๋ย ปรับอุณหภูมิภายในโรงเรือน ควบคุมปริมาณความชื้น ไปจนถึงควบคุมระดับแสงไฟประดิษฐ์ ทั้งยังสามารถเก็บบันทึกข้อมูลและรวบรวมไว้เป็นสถิติเพื่อนำไปใช้ในวิเคราะห์การปลูกพืชในแต่ละฤดูกาลได้

6. การทำโรงผลิตพืช (Plant Factory) เป็นนวัตกรรมการเกษตรที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเพื่อควบคุมสภาพแวดล้อมในการปลูกพืชอย่างละเอียดทุกขั้นตอน มักถูกสร้างขึ้นในอาคารที่ปิดมิดชิดและใช้ระบบการปลูกพืชแบบไฮโดรโปนิคส์หรือแอโรโปนิคส์ซึ่งไม่ใช้ดินแต่ใช้สารละลายอาหารแทน พร้อมกับการควบคุมสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เช่น แสง อุณหภูมิ ความชื้น และก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด ช่วยให้เกษตรกรปลูกพืชได้ตลอดปีโดยไม่ต้องพึ่งสภาพอากาศภายนอก ลดการใช้ปุ๋ยและน้ำ เนื่องจากมีการควบคุมและมีระบบหมุนเวียนทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ ทั้งยังสามารถปลูกพืชในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมสำหรับการทำเกษตรทั่วไปได้

7. เทคโนโลยีช่วยการเก็บเกี่ยวสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานพร้อมกับลดความเสียหายในการเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ เช่น เครื่องจักรเก็บเกี่ยวอัตโนมัติที่มีเซนเซอร์ตรวจวัดความสูงของผลผลิตทำให้สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตในเวลาที่เหมาะสม รวมถึงหุ่นยนต์เก็บเกี่ยวอัตโนมัติที่สามารถตรวจวัดขนาดและความสูงของผลไม้ได้เองแล้วเลือกเก็บเฉพาะผลที่สุกก่าลังดีและมีขนาดตามต้องการเท่านั้น ซึ่งจะเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บเกี่ยวให้มีความรวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำยิ่งขึ้น ลดการใช้กำลังคน ได้ปริมาณผลผลิตสูงตามที่ต้องการ และยังมีเทคโนโลยีการบรรจุหีบห่อที่ทันสมัยซึ่งช่วยยืดอายุการเก็บรักษาของผลผลิตได้นานมากขึ้น รวมถึงใช้ระบบขนส่งที่ควบคุมอุณหภูมิและความชื้นเพื่อลดการเสื่อมสภาพของผลผลิตระหว่างการขนส่ง

8. บริการธุรกิจทางเกษตรเพื่อเกษตรกร ในรูปแบบแพลตฟอร์มออนไลน์หรือแอปพลิเคชันสำหรับการซื้อขายผลผลิตโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ช่วยลดปัญหาด้านราคาและลดต้นทุนด้านการดำเนินงาน ทำให้เกษตรกรมีรายได้มากขึ้น และยังสามารถจัดส่งผลผลิตให้กับผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็วอีกด้วย ดังกรณี “ส่งสด” เป็นแพลตฟอร์มบริหารจัดการขายสินค้าทางการเกษตรสู่ผู้บริโภครายย่อยและภาคธุรกิจ โดยเกษตรกรสามารถขายผลผลิตให้กับผู้ซื้อได้โดยตรงในราคาที่เหมาะสม

9. ใช้ AI ตรวจสอบคุณภาพผลผลิต เมล็ดพันธุ์ รวมถึงรายละเอียดต่าง ๆ ผ่านการเรียนรู้แบบเชิงลึกจากภาพถ่าย ซึ่ง AI สามารถเรียนรู้และประมวลผลได้ว่าผลผลิตแบบไหนที่มีปัญหาหรือไม่ผ่านคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เช่น ขนาด น้ำหนัก สี ความสมบูรณ์ ช่วยให้เกษตรกรสามารถคัดแยกผลผลิตที่ไม่ผ่านมาตรฐานออกได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ ประหยัดเวลา ประหยัดกำลังคนและลดต้นทุนการดำเนินงาน

10. การพัฒนาพันธุ์พืชไร้เมล็ดเป็นกระบวนการที่นำเอาเทคโนโลยีทางพันธุกรรมและเทคนิคการปรับปรุงพันธุ์มาช่วยในการสร้างพันธุ์พืชที่ไม่มีเมล็ด นิยมทำกับพืชที่ตลาดและผู้บริโภคมีความต้องการสูง ช่วยเพิ่มความสะดวกในการบริโภค รวมถึงคุณภาพของเนื้อและรสชาติ เช่น องุ่นไร้เมล็ด แตงโมไร้เมล็ด ส้มไร้เมล็ด นอกจากนี้ การพัฒนาพันธุ์พืชไร้เมล็ดยังช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตทางการเกษตรและเพิ่มโอกาสในการแข่งขันในตลาด ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจในชนบทได้อย่างยั่งยืน

11. ใช้ ‘ข้อมูลขนาดใหญ่’ (Big data) มาช่วยในการเกษตรสามารถสร้างมูลค่าหรือลดความเสี่ยงในธุรกิจการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยชุดข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ปลูก ข้อมูลภูมิสารสนเทศ ข้อมูลด้านสภาพอากาศ รายงาน

อุตุนิยมวิทยา สามารถนำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์และประมวลผลเป็นสถิติเพื่อใช้ในการวางแผนการเพาะปลูกผลผลิตพืชผลทางการเกษตร รวมถึงการคำนวณปริมาณผลผลิตที่จะได้ การจัดสรรพื้นที่ปลูกพืช การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พยากรณ์ราคาสินค้าเกษตร ไปจนถึงการเตือนภัยเกี่ยวกับโรคระบาดและศัตรูพืช ทำให้เข้าใจถึงปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกันของการเพาะปลูกพืชชนิดต่าง ๆ

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของบทสรุปในประเด็นที่สำคัญ หากผู้อ่านมีความสนใจต้องการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม สามารถสืบค้นได้ตาม QR Code ที่แนบมาท้ายบทความนี้

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการเกษตร ลงนาม MOU ธ.ก.ส. มุ่งพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ Young Smart Farmer และทายาทเกษตรกรเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม. (2567) สืบค้น 30 ธันวาคม 2567 จาก <https://www.doae.go.th/%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%95%E0%B8%A3-%E0%B8%A5%E0%B8%87%E0%B8%99/>

ชาคริต คนธรรพสกุล. (2567). นวัตกรรมเกษตรสมัยใหม่ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตได้อย่างยั่งยืน. สืบค้น 30 ธันวาคม 2567 จาก <https://www.civcagrotech.com/blog/innovation-in-agriculture/>

พรทิพย์ เตชะสมบูรณาจิก. (2564). นวัตกรรมเกษตรอัจฉริยะเพื่อสร้างและยกระดับคุณค่าในอาชีพสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของเกษตรกรรุ่นใหม่. (ดุษฎีนิพนธ์บัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาการพัฒนาลัทธิธรรม.

มาลีรัตน์ โสธอนัน, บำเพ็ญ เขียวหวาน, และ พลสรายุ สราญรมย์. (ม.ป.ป.). แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระนอง. สืบค้น 26 ธันวาคม 2567 จาก https://www.stou.ac.th/thai/grad_stdy/Masters/%E0%B8%9D%E0%B8%AA%E0%B8%AA/research/Proceedings_2563/FullPaper/ST/Oral/O-B9%89%E0%B8%99.pdf

สุภัทร คำมุงคุณ. (2562). การสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่. สืบค้น 26 ธันวาคม 2567 จาก https://cdc.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=55769&filename=index

ศึกษารายละเอียดของรายงานวิจัยได้ที่

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีแดชบอร์ดเพื่อพัฒนาเว็บไซต์แหล่งความรู้เทคโนโลยีการเกษตร 4.0 ของเกษตรกรรุ่นใหม่ภาคกลาง

วิจัยโดย สุภาวิตา คล้ายสอน
เรียบเรียงโดย วิลาสิณี ฉายรัตน์ตระกูล
วิทยากรชำนาญการพิเศษ

“เกษตรกรรุ่นใหม่ภาคกลางมีความต้องการให้มีแหล่งการเรียนรู้ที่ทันต่อเทคโนโลยีและสามารถนำความรู้มาใช้ได้จริง การจัดอบรมให้ความรู้หรือการศึกษาจากผู้ประสบความสำเร็จจากการใช้เทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเอง สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในแปลงเกษตรเพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร และมีการให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องกฎหมาย เช่น น้ำหนักการบรรทุก ประเภทของรถบรรทุกที่ถูกต้องกับการขนส่งที่สัมพันธ์กับผลผลิตและไม่ทำให้ผลผลิตเสียหายหรือเสียหายน้อยที่สุด ฯลฯ”

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนการทำเกษตรกรรม โดยการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) มีเป้าหมายหลัก คือ ให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีขีดความสามารถในด้านการเกษตรที่สามารถทดแทนเกษตรกรผู้สูงอายุและสร้างแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่หันมาประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากขึ้น โดยเกษตรกรรุ่นใหม่จะต้องมีการบริหารจัดการด้านการเกษตรด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีความคิดสร้างสรรค์ในการทำเกษตรโดยใช้นวัตกรรมประกอบกับการทำเกษตร และสามารถทำการเกษตรแบบพึ่งพาตนเองได้ เพื่อให้เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ที่เป็นผู้นำด้านการเกษตรในท้องถิ่นของตน และสามารถสร้างเครือข่ายหรือเชื่อมโยงเครือข่ายได้ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบผสมผสานระหว่างเกษตรกรกับบุคคลต้นแบบด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การศึกษาดูงาน การลงมือปฏิบัติจริง การเรียนรู้ผ่านสื่อสารสนเทศและสื่อออนไลน์ หรือการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มและเครือข่าย เพื่อนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการทำเกษตรทั้งด้านเทคโนโลยี ด้านกิจกรรมทางการเกษตร ด้านการบริหารจัดการในพื้นที่แปลงเกษตรไปจนถึงด้านการตลาด ซึ่งส่งผลให้มีความต้องการในการสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับการเกษตรให้มากขึ้น นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงในตลาดและการตอบรับต่อความต้องการทางอาหารที่เพิ่มขึ้นของประชากรทั่วโลกยังส่งผลให้เกิดโอกาสในการพัฒนาและเสริมสร้างกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเกษตรในรูปแบบที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีแดชบอร์ดเพื่อนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้านความรู้เทคโนโลยีของเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่นำมาใช้เพื่อสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งความรู้ด้านการบริหารจัดการและด้านการขนส่งสินค้า และนำเสนอความรู้ที่เกี่ยวกับการทำการเกษตรจากกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาบริบทและความต้องการการเรียนรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ภาคกลาง
2. จัดทำฐานข้อมูลเกษตรกรรุ่นใหม่ภาคกลางในรูปแบบ Dashboard
3. พัฒนาเว็บไซต์รวบรวมแหล่งความรู้การใช้เทคโนโลยี 4.0 ของเกษตรกรรุ่นใหม่ภาคกลาง

ผลการวิจัย สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

1. บริบทและความต้องการการเรียนรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ภาคกลาง

เมื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่จำนวน 169 ราย พบว่า 1) ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่ภาคกลางทั้ง 9 จังหวัด ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41-45 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และอาศัยอยู่ในจังหวัดสิงห์บุรีเป็นส่วนใหญ่ มีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 100,001-250,000 บาทต่อปี 2) จุดแข็งของเกษตรกรรุ่นใหม่ภาคกลาง มีความโดดเด่นในเรื่องของการทำเกษตรแบบผสมผสาน โดยส่วนใหญ่จะมีการปลูกพืชไม่เกิน 10 ชนิด มีแนวความคิดการทำเกษตรแบบพึ่งพาตนเอง มีหลักการในการทำเกษตรโดยไม่ใช้สารเคมี และไม่ซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการทำเกษตรหากไม่จำเป็น ซึ่งทำให้เกิด

ความภาคภูมิใจในอาชีพของตนเองและสามารถที่จะเลี้ยงครอบครัวได้ 3) เทคโนโลยีการเกษตรที่เกษตรกรรุ่นใหม่ภาคกลางใช้ในแปลงเกษตร ส่วนใหญ่เป็นระบบอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of Things: IoT) ซึ่งเกษตรกรรุ่นใหม่มีความต้องการองค์ความรู้เพิ่มเติมที่จะนำพลังงานทดแทนโซลาร์เซลล์มาใช้ในแปลงเกษตร เพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิต ลดแรงงานคน และเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร 4) พื้นที่การขายสินค้าทางการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ภาคกลางส่วนใหญ่คือ พื้นที่ ชุมชน ตลาดนัดและบริเวณใกล้บ้าน และ 5) ความต้องการการเรียนรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ภาคกลางมีความต้องการให้มีแหล่งการเรียนรู้ที่ทันต่อเทคโนโลยีและสามารถนำความรู้มาใช้ได้จริง การจัดอบรมให้ความรู้หรือการศึกษาดูงานจริงจากผู้ประสบความสำเร็จจากการใช้เทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเอง สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในแปลงเกษตรเพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร และมีการให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องกฎหมาย เช่น น้ำหนักการบรรทุก ประเภทของรถบรรทุกที่ถูกต้องกับการขนส่งที่สัมพันธ์กับผลผลิตและไม่ทำให้ผลผลิตเสียหายหรือเสียหายน้อยที่สุด เป็นต้น

2. การจัดทำฐานข้อมูลเกษตรกรรุ่นใหม่ภาคกลางในรูปแบบ Dashboard

ผู้วิจัยพบว่า 1) ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรรุ่นใหม่ เกษตรกรรุ่นใหม่ในภาคกลางมีคุณสมบัติและคุณลักษณะที่ดีในการเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ กล่าวคือเป็นผู้มีองค์ความรู้ด้านการเกษตรที่เพียงพอประกอบการตัดสินใจ มีการบริหารจัดการตั้งแต่กระบวนการผลิตจนถึงการตลาด มีการตรวจสอบถึงคุณภาพสินค้าเพื่อให้ได้ตามมาตรฐานความปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมรอบข้าง และมีความภาคภูมิใจในการเป็นเกษตรกร 2) องค์ความรู้ในการทำเกษตรกรรมของเกษตรกรรุ่นใหม่ในภาคกลาง ส่วนใหญ่มีความรู้ในด้านของพลังงานทดแทนอยู่ในระดับปานกลาง มีความต้องการองค์ความรู้ด้านพลังงานทดแทนโซลาร์เซลล์นำมาใช้ในแปลงเกษตรเพื่อลดต้นทุนการผลิต พร้อมทั้ง จะถ่ายทอดองค์ความรู้ของตนเองให้กับผู้อื่น อาทิ องค์ความรู้เกี่ยวกับการทำปุ๋ยหมัก และ 3) วิธีการขนส่งสินค้าทางการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ในภาคกลาง ส่วนใหญ่จะจัดส่งสินค้าโดยเลือกที่จะจำหน่ายสินค้าในชุมชน โดยสามารถค้นหาเส้นทางในการขนส่งสินค้าในระยะทางที่ใกล้ที่สุดได้

3. การพัฒนาเว็บไซต์รวบรวมแหล่งความรู้การใช้เทคโนโลยี 4.0 ของเกษตรกรรุ่นใหม่ภาคกลาง

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลของเกษตรกรรุ่นใหม่ภาคกลางทั้ง 9 จังหวัด และองค์ความรู้ต่าง ๆ มารวบรวมอยู่ในเว็บไซต์ <https://62smf.home.blog/> และทำการสำรวจความพึงพอใจของผู้เข้าใช้งาน โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านข้อมูล ด้านการใช้งาน ด้านรูปแบบ และด้านการใช้ประโยชน์ ผลการศึกษาพบว่าผู้ใช้งานเว็บไซต์ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อเว็บไซต์ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับดี แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาเว็บไซต์สำหรับรวบรวมแหล่งข้อมูลความรู้การใช้เทคโนโลยีการเกษตร 4.0 ที่ออกแบบและจัดทำขึ้นมีแนวโน้มจะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรรุ่นใหม่หรือผู้เข้าใช้งานเว็บไซต์ เนื่องจากเนื้อหาในเว็บไซต์มีองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรหลายด้าน เช่น การจัดพื้นที่เกษตร สูตรปุ๋ยชีวภัณฑ์ เทคนิคการปลูกพืชสวน โซลาร์เซลล์ ฯลฯ

บทสรุปและการวิเคราะห์

เมื่อพิจารณาถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีของเกษตรกรรุ่นใหม่ภาคกลางที่จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อพัฒนาการเกษตรในรูปแบบที่ยั่งยืนที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดที่เปลี่ยนแปลงรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติและปัญหาสภาพอากาศแปรปรวนได้ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชนและท้องถิ่น จึงควรดำเนินการ ดังนี้

- ส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณในการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตร ตั้งแต่ระดับการผลิต การแปรรูปและการตลาดในเชิงบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อทดแทนแรงงานภาคเกษตร การพัฒนานวัตกรรมท้องถิ่นและเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีทักษะในการปรับใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสมและสามารถถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้อื่นได้ เป็นต้น

- สนับสนุนและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศการเกษตร เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารด้านการตลาดและความต้องการผลผลิตทางการเกษตรกระจายไปสู่เกษตรกรผู้ผลิตอย่างทั่วถึงและทันต่อเหตุการณ์ เพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารในการวางแผนการผลิตให้สัมพันธ์กับฤดูกาลและความต้องการของผู้บริโภค

3. ยกระดับช่องทางการสื่อสารเพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ต้องเป็นปัจจุบันอย่างสะดวกและรวดเร็ว เช่น การจัดทำเป็น Application ระบบการเรียนรู้ทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning) รายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร การเผยแพร่ข้อมูลผ่านอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.) และเครือข่ายนวัตกรรมจิตอาสา เป็นต้น

4. สนับสนุนการถ่ายทอดความรู้การขายสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ผ่านระบบอีคอมเมิร์ซ เพื่อให้ความรู้ค่าปรึกษาแนะนำแก่เกษตรกร สถาบันเกษตรกรผู้ประกอบการธุรกิจ เกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในการดำเนินธุรกิจในตลาดอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. สนับสนุนความร่วมมือและส่งเสริมผู้ประกอบการภาคเอกชนของไทยและต่างประเทศในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตรไปผลิตเพื่อให้เกษตรกรและผู้สนใจในราคาที่เหมาะสม ช่วยลดต้นทุนการผลิตและลดการนำเข้าเครื่องจักรกลการเกษตรจากต่างประเทศ

6. สนับสนุนการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการเกษตรมาใช้ เพื่อเข้าสู่การทำฟาร์มที่มีความแม่นยำสูง (Precision Farming)

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่นำเสนอไปข้างต้นเป็นเพียงบทสรุปในประเด็นที่สำคัญ หากผู้อ่านมีความสนใจต้องการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม สามารถสืบค้นได้ตั้ง QR Code ที่แนบมาท้ายบทความนี้

บรรณานุกรม

- นาริลักษณ์ ศิริวรรณ. (23 มิถุนายน 2565). **วิจัยปริทัศน์ เรื่อง การส่งเสริมนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนภาคการเกษตรของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักวิชาการ, กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา.
- วิลาสิณี ฉายรัตน์ตระกูล. (2565). **นวัตกรรมท้องถิ่น**. สืบค้น 14 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/605039>
- สุภาวิตา คล้ายสอน. (2565). **การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีแควบอร์ดเพื่อพัฒนาเว็บไซต์แหล่งความรู้เทคโนโลยีการเกษตร 4.0 ของเกษตรกรรุ่นใหม่ภาคกลาง**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, สาขาวิชาเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.

ศึกษารายละเอียดของรายงานวิจัยได้ที่

การพัฒนาเกษตรกรรมใหม่สู่การเป็นผู้นำชุมชนพื้นที่ภาคเหนือตอนบน กรณีศึกษาโครงการอาสาสมัครเพื่อสังคมสู่ชุมชนบ้านเกิด

วิจัยโดย พงศกร กาวิชัย และคณะ
เรียบเรียงโดย ปิยะวรรณ ปานโต
วิทยากรชำนาญการพิเศษ

การขาดแคลนแรงงานและการเข้าถึงเทคโนโลยีในแปลงเกษตร การถูกเอารัดเอาเปรียบและการผูกขาดในภาคการเกษตร ขาดที่ดินทำกินและการใช้ที่ดิน รวมถึงการเสื่อมโทรมของสภาพดินเนื่องจากการใช้สารเคมีจำนวนมากในพื้นที่ทำการเกษตร ส่งผลให้การขับเคลื่อนภาคการเกษตรกรรมเกิดความอ่อนแอ ดังนั้น การพัฒนาต่อยอดอาชีพเกษตรกรรมและการพัฒนาศักยภาพคนรุ่นใหม่ในชุมชน จึงเป็นประเด็นร่วมของการทบทวนการแก้ไขปัญหาชุมชน โดยเฉพาะชุมชนในพื้นที่ที่เป็นบ้านเกิด

บทนำ

ความผันผวนของระบบเศรษฐกิจและการเมืองในประเทศไทย สะท้อนถึงความท้าทายที่สำคัญในระดับชุมชนหรือชนบท โดยเฉพาะในแง่ของการพัฒนาและการสร้างโอกาสให้กับคนรุ่นใหม่ เนื่องจากชุมชนท้องถิ่นไม่สามารถดูแลหรือสนับสนุนคนรุ่นใหม่ได้เต็มที่เท่าที่ควร อีกทั้งต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อาทิ นักศึกษาจบใหม่ยังหางานทำไม่ได้ ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ การจำหน่ายสินค้าเกษตรได้น้อยลง การเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานในเมืองใหญ่ของคนรุ่นใหม่มากขึ้น ทำให้ไม่มีคนรุ่นใหม่ที่เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนหรือเป็นตัวกลางเชื่อมประสานงานทั้งโครงการของภาครัฐหรือภาคส่วนอื่น ๆ ในชุมชนหรือท้องถิ่นได้ ดังเช่นพื้นที่ภาคเหนือตอนบนส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นพื้นที่สูงหรือชายขอบที่ขาดทรัพยากรสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ทั้งทรัพยากรบุคคล ได้แก่ เด็ก วัยรุ่น หรือวัยทำงาน ขาดการเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ นอกจากนี้ ยังพบว่าแหล่งการผลิตอาหารหรือการเกษตรกรรมลดลงอย่างต่อเนื่อง ด้วยสภาพปัญหาดังกล่าวจึงอาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะยาวได้

จากปัญหาการขาดแคลนแรงงาน คนรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคการเกษตรกรรมน้อยลง การทำเกษตรกรรมรายย่อยเริ่มลดลง ขณะที่สัดส่วนแรงงานซึ่งเป็นผู้สูงอายุได้ปรับเพิ่มขึ้นในทุกพื้นที่หรือในทุก ๆ กิจกรรมการผลิต มีการใช้สารเคมีและการจัดการที่ไม่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมหรือธรรมชาติในการทำเกษตรกรรม อีกทั้งพื้นที่เกษตรกรรมถูกกว้านซื้อจากนายทุนใหญ่ โดยปัญหาดังกล่าวถือเป็นรากของปัญหาของเกษตรกรไทย รวมถึงการขาดปัญญาชนคนรุ่นใหม่ในการพัฒนาและต่อยอดอาชีพการเกษตรกรรม

ที่เริ่มมีความรุนแรงมากขึ้นและสร้างความเสียหายอย่างต่อเนื่อง ทำให้การขับเคลื่อนภาคการเกษตรกรรมเกิดความอ่อนแอ ซึ่งการพัฒนาต่อยอดอาชีพเกษตรกรรมและการพัฒนาศักยภาพคนรุ่นใหม่ในชุมชน จึงเป็นประเด็นร่วมของการทบทวนและการแก้ไขปัญหาของชุมชน ด้วยการสร้างแรงจูงใจและการสนับสนุนให้คนรุ่นใหม่ที่ทำงานในเมืองหรือทำงานภาคอุตสาหกรรมกลับไปสู่ภาคการเกษตรและกลับมาสร้างฐานอาชีพการเกษตรในชุมชนบ้านเกิดของตนเอง จึงเป็นเรื่องความท้าทายอย่างยิ่ง ดังนั้น การเข้ามา มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนของคนรุ่นใหม่สู่การเป็นผู้นำชุมชนจึงเป็นบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงและการประสานงานเพื่อขับเคลื่อนการผลิตสินค้าเกษตรกรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรรมใหม่สู่บทบาทผู้นำชุมชนพื้นที่ภาคเหนือตอนบนกรณีศึกษาโครงการอาสาสมัครเพื่อสังคมสู่ชุมชนบ้านเกิด
2. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จของเกษตรกรรมใหม่สู่การเป็นผู้นำชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน กรณีศึกษาโครงการอาสาสมัครเพื่อสังคมสู่ชุมชนบ้านเกิด

ผลการวิจัย สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

1. โครงการอาสาสมัครเพื่อสังคมสู่ชุมชนบ้านเกิดเป็นการดำเนินงานภายใต้มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม ที่ได้รับงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดยมีพื้นที่ดำเนินโครงการฯ ดังกล่าวประกอบด้วย ภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย ลำปาง พะเยา และน่าน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัด

สกลนคร สุรินทร์ อุบลราชธานี มหาสารคาม เลย ร้อยเอ็ด ยโสธร นครราชสีมา ศรีสะเกษ มุกดาหาร และเพชรบูรณ์

2. กระบวนการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่สู่การเป็นผู้นำชุมชนให้มีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้และการสร้างความเข้าใจของคนรุ่นใหม่ที่ต้องการกลับมาพัฒนาชุมชนบ้านเกิดของตนเอง บนฐานการยังชีพด้านเกษตรอินทรีย์ โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

1) การสรรหาและคัดเลือกเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีความมุ่งมั่นที่จะกลับมาพัฒนาชุมชนบ้านเกิดของตนเอง โดยกำหนดเกณฑ์ คัดเลือกเกษตรกรรุ่นใหม่ จะต้องมีการประสบการณ์ทำงานนอกภาคการเกษตรและสนใจมาประกอบการด้านเกษตรอินทรีย์

2) ส่งเสริมและสนับสนุนปัจจัยสร้างการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับบริบทของชุมชน โดยการสนับสนุนโครงการฯ การจ่ายค่าจ้างชีพประมาณเดือนละ 5,000–9,000 บาท มีการจัดอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานและการลงมือปฏิบัติจริง

3) สร้างกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่ชุมชนโดยชุมชนที่มีอาสาสมัครเกษตรกรหรือคนรุ่นใหม่ในการพัฒนาอาชีพเกษตรอินทรีย์มากกว่า 2 คนขึ้นไป หรือกลุ่มคนที่มีความเข้าใจในชุมชนร่วมปฏิบัติงานและพร้อมที่จะทำให้เกิดกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ขึ้น

4) สร้างฐานคิดเรื่องบทบาทอาสาสมัครในชุมชน ที่ไม่ได้เน้นการพัฒนาด้านการเกษตรกรรมอย่างเดียว แต่เป็นการพัฒนาแบบองค์รวม สร้างการตระหนักรู้และสร้างจิตสำนึกในการทำงานร่วมกัน จากสภาพปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ ขยะ ยาเสพติด หรือปัญหาอื่น ๆ ในชุมชน

5) สร้างทักษะและความเข้าใจด้านวิถีเกษตรอินทรีย์ทั้งระบบ มีการประสานการดำเนินงานร่วมกับครอบครัว ชุมชน องค์กรส่วนท้องถิ่นและนักวิชาการของมหาวิทยาลัย หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนให้เข้ามาสนับสนุนงานด้านเกษตรอินทรีย์ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

3. ปัจจัยสู่ความสำเร็จที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ ทั้งปัจจัยภายในตัวบุคคลและปัจจัยแวดล้อมภายนอกของเกษตรกรรุ่นใหม่สรุปได้ ดังนี้

1) ลักษณะภาวะความเป็นผู้นำของเกษตรกรรุ่นใหม่ไฟแรงที่มีความตั้งใจจะกลับมาพัฒนาบ้านเกิดบนฐานเกษตรอินทรีย์ มีความมุ่งมั่นในการทำงาน กระตือรือร้น ใฝ่เรียนรู้ คิดเร็ว ทำเร็ว และมีความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ตลอดจน

มีความพร้อมที่จะเผชิญกับความสลับซับซ้อนและความไม่แน่นอน

2) มีแนวคิดหรือกระบวนทัศน์ต่อการพัฒนาชุมชน มีการกำหนดวิสัยทัศน์ และการเรียนรู้ด้านกระบวนทัศน์ในการกลับมาพัฒนาชุมชนบ้านเกิดอย่างมีแบบแผนและมีเป้าหมาย มีความหวังในสิ่งที่ต้องการทำร่วมกับชุมชนพร้อมกับพลังกายและพลังใจจากครอบครัวที่เกื้อหนุนมุ่งมั่นต่อการพัฒนาชุมชนของตนเอง

3) สร้างกลุ่มและการพัฒนาคนรุ่นใหม่ในชุมชน คือ การหาเพื่อนร่วมอุดมการณ์ในการร่วมคิด ร่วมทำและเป็นการกำลังแรงงานในการทำเกษตรและงานชุมชน การสร้างทีมงานในพื้นที่จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นและสำคัญต่อการกลับมาทำงานในชุมชนบ้านเกิดเป็นอย่างมาก

4) ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานภายนอกชุมชน เพื่อระดมทรัพยากรหรือองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาด้านเกษตรอินทรีย์หรือการพัฒนาชุมชน ทำให้สามารถขับเคลื่อนงานให้เกิดรูปธรรมได้อย่างรวดเร็ว โดยส่วนใหญ่เน้นด้านการเกษตรกรรมและการรักษาทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน นอกจากนี้ ยังต้องทำหน้าที่ประสานงาน เสนอแนะและอำนวยความสะดวกในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมให้แก่ชุมชนร่วมกับทางหน่วยงานสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

5) สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและการสื่อสารในชุมชน การสร้างการเรียนรู้ “ชุมชนแห่งการเรียนรู้” ที่เกษตรกรรุ่นใหม่ เด็ก คนวัยทำงานและคนชราในชุมชนมีการเรียนรู้ร่วมกันและเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการนำมาบูรณาการร่วมกับความรู้สมัยใหม่แบบผสมผสาน มีการเรียนรู้ประสานงานเชื่อมต่อกับองค์กรเครือข่ายต่าง ๆ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์

6) การปฏิบัติงานบนฐานการเกษตรอินทรีย์และการรักษาทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ซึ่งความสนใจการทำเกษตรอินทรีย์ ถือเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ช่วยรักษาระบบนิเวศของชุมชนและสร้างความปลอดภัยต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและต่อผู้บริโภค ตลอดจนเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพปลอดภัยไม่มีสารเคมี อันจะส่งผลดีต่อผู้บริโภคสามารถยกระดับสินค้าเกษตรอินทรีย์ในชุมชนให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น

7) การสนับสนุนจากครอบครัวในการทำงานพัฒนาชุมชน ถือเป็นแรงใจสำคัญอย่างยิ่งที่สนับสนุนให้เกษตรกรรุ่นใหม่กลับมาพัฒนาชุมชนบ้านเกิด เป็นการทำงาน

เพื่อส่วนรวมในการพัฒนาชุมชนโดยไม่หวังผลตอบแทน มีการปรึกษาหารือพูดคุยกันด้วยเหตุผลเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันของคนในครอบครัว

ข้อเสนอแนะของการศึกษาวิจัย

1. หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีความตั้งใจกลับสู่ภาคการเกษตรกรรมและการพัฒนาชุมชนในชนบทเกี่ยวกับกองทุนหรืองบประมาณ โครงการพัฒนาอาชีพของชุมชน และมีการจัดการตลาดที่เน้นหลักการประกอบการเพื่อสังคมบนฐานการเกษตรอินทรีย์

2. หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของผู้นำเกษตรกรรุ่นใหม่สู่การต่อยอดด้านการประกอบการเพื่อสังคมบนฐานเกษตรอินทรีย์ ทั้งเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่โครงการอาสาสมัครเพื่อสังคมสู่ชุมชนบ้านเกิดและเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ที่เป็นผู้ประกอบการทางสังคมบนฐานเกษตรอินทรีย์ในระดับจังหวัด ระดับภูมิภาคและระดับประเทศ ภายใต้งิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

บทสรุปและการวิเคราะห์

การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในประเทศไทยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ (ตั้งแต่ฉบับที่ 8-13) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและการเกษตร ส่งเสริมให้เกิดความรู้และทักษะที่ทันสมัยด้านการเกษตรอินทรีย์ควบคู่กับการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer จะช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนในภาคการเกษตร เนื่องจาก การเกษตรยังคงเป็นภาคส่วนที่สำคัญของเศรษฐกิจและสังคมไทย ซึ่งการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่และการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เพื่อพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรจึงเป็นเรื่องที่จำเป็น ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ หน่วยงานรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มหาวิทยาลัย องค์กรภาคสังคมและภาคเอกชนต้องเร่งขับเคลื่อนและทบทวนบทบาทของตนเองเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในทุก ๆ พื้นที่ โดยมีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพิ่มเติม ดังนี้

1. การพัฒนาทักษะอาชีพในพื้นที่ชนบทอย่างต่อเนื่อง ด้วยการสร้างโอกาสในการฝึกอบรมทักษะใหม่ ๆ หรือทักษะที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมท้องถิ่น ทั้งในด้านการเกษตรอินทรีย์ การใช้เทคโนโลยีใหม่และการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การสร้างแรงจูงใจจากภาครัฐ สนับสนุนเกษตรกรที่ต้องการเปลี่ยนจากการใช้สารเคมีเป็นเกษตรอินทรีย์ มีการประกันความเสี่ยงด้านราคาพืชผล การสนับสนุนเงินทุนและปัจจัยที่จำเป็นในการผลิต การให้สิทธิพิเศษและสวัสดิการต่าง ๆ ที่สามารถช่วยดึงดูดคนรุ่นใหม่ให้กลับมาพื้นที่บ้านเกิดตนเอง

3. การสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนเกษตรอินทรีย์ มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อเกษตรกรที่มีความประสงค์ในการทำเกษตรอินทรีย์ โดยมีกระบวนการที่มีระบบบริหารจัดการที่ครบวงจร เช่น การลงทะเบียนเกษตรกรอินทรีย์ และการจัดหาทุนสนับสนุน การเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีและเครื่องมือที่จำเป็น รวมถึงการให้สิทธิประโยชน์ในด้านภาษีหรือการให้เครดิตดอกเบี้ยต่ำเพื่อส่งเสริมการลงทุนในธุรกิจการเกษตรอย่างยั่งยืน

4. การส่งเสริมองค์ความรู้ในทุกมิติ มีการสนับสนุนการเรียนรู้เกี่ยวกับการเกษตรอินทรีย์ การพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรในเชิงธุรกิจ และการสร้างความมั่นคงในอาชีพเกษตรกรรม ด้วยการสร้างจิตสำนึกในการเกษตรกรรม เพื่อให้เกษตรกรตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้สารเคมีหรือวิธีการผลิตที่ไม่ยั่งยืน และสามารถหาวิธีการทำเกษตรที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพได้

5. การกระตุ้นเยาวชนรุ่นใหม่สู่การเป็นผู้นำชุมชน ในการสร้างค่านิยมให้เยาวชนรุ่นใหม่เห็นความสำคัญและคุณค่าของอาชีพเกษตรกรรม มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับผู้เชี่ยวชาญ และสร้างกลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ในแต่ละพื้นที่ที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

6. การพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตร มีการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าการเกษตรอินทรีย์ ที่มุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลผลิต เช่น การแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อเพิ่มรายได้และสร้างตลาดใหม่ให้กับเกษตรกรให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ โดยส่งเสริมให้มีการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานสากล

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่นำเสนอไปข้างต้นเป็นเพียงบทสรุปในประเด็นที่สำคัญ หากผู้อ่านมีความสนใจต้องการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม สามารถสื่บค้นได้ดัง QR Code ที่แนบมาท้ายบทความนี้

บรรณานุกรม

ปิยะวรรณ ปานโต (19 ตุลาคม 2567). บทความวิจัยก้าวไกล เรื่อง การพัฒนา
เกษตรกรรุ่นใหม่สู่การเป็นผู้นำชุมชนพื้นที่ภาคเหนือตอนบน
กรณีศึกษาโครงการอาสาสมัครเพื่อสังคมสู่ชุมชนบ้านเกิด.
กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักวิชาการ.

เปรมวลัยณ์ กุลเจริญเศรษฐ์. (ม.ป.ป.). เยาวชนเกษตรกรรุ่นใหม่. สืบค้น 12
พฤศจิกายน 2567 จาก [https://www.hrdis.or.th/Activities/
detail/242](https://www.hrdis.or.th/Activities/detail/242)

พงศกร กาวิชัย และคณะ. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2566). การพัฒนา
เกษตรกรรุ่นใหม่สู่การเป็นผู้นำชุมชนพื้นที่ภาคเหนือตอนบน
กรณีศึกษาโครงการอาสาสมัครเพื่อสังคมสู่ชุมชนบ้านเกิด.
สืบค้น 12 พฤศจิกายน 2567 จาก [http://grad.vru.ac.th/
pdf-journal/JourTs1-17-2/8](http://grad.vru.ac.th/pdf-journal/JourTs1-17-2/8)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน
เลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (ม.ป.ป.).
ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐ (ฉบับย่อ). สืบค้น
12 พฤศจิกายน 2567 จาก [https://www.nesdc.go.th/
download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf](https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf)

ศึกษารายละเอียดของรายงานวิจัยได้ที่

เกษตรดิจิทัล: ความก้าวหน้าและผลกระทบต่อภาคการเกษตรด้านพืชของประเทศไทย

วิจัยโดย กลม เลิศรัตน์ และอรันต์ พัฒนชัย
เรียบเรียงโดย บุษิตา ไวทยานนท์
วิทยาการชำนาญการพิเศษ

ทัศนคติของเกษตรกรไทยเปลี่ยนไปเนื่องจากมี Smart Farmer เพิ่มขึ้น มีจำนวนผู้ประสบความสำเร็จจากการทำการเกษตรเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดธุรกิจต่อเนื่อง และช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำได้ สิ่งที่เป็นหัวใจของการเกษตรดิจิทัลคือ ข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจและวิธีได้ข้อมูลที่ถูกต้อง โดยจะต้องมีผู้ให้บริการที่เป็นภาคเอกชนในรูปแบบของซอฟต์แวร์ที่ง่ายสะดวกต่อการใช้ มีการพัฒนาปรับปรุงดูแลรักษา พร้อมให้คำปรึกษาแก่ผู้ใช้ได้ตลอดเวลา ในส่วนของภาครัฐควรดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและแพลตฟอร์มข้อมูลกลางที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลทุกรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรทั้งหมดแบบเรียลไทม์ให้เอื้อต่อการใช้งานทั้งภาครัฐและเอกชน

บทนำ

ภาคการเกษตรของไทยกำลังเผชิญกับปัญหาและความท้าทาย ที่จะทำให้เกิดการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในระยะอันใกล้ กล่าวคือ ประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตรของไทยยังอยู่ในระดับต่ำ ในขณะที่ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตเสื่อมโทรมลง ทำให้ต้องใช้ปัจจัยการผลิตสูงขึ้น ส่งผลให้ต้นทุนสูงขึ้นและก่อมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นอันตรายต่อสุขภาพจากการใช้ปัจจัยการผลิตที่เป็นสารเคมีอย่างไม่เหมาะสม การผลิตทางการเกษตรของไทยยังมีความเสี่ยงต่อความเสียหายสูง ทั้งจากโรค แมลงและศัตรูพืชอื่น ๆ ทั้งจากภัยธรรมชาติ ได้แก่ ฝนแล้งและน้ำท่วม รวมถึงความเสี่ยงต่อการผันผวนของราคา เนื่องจากไทยพึ่งพาสินค้าการเกษตรหลักเพียงไม่กี่ชนิด การเกษตรของไทยจะต้องปรับเปลี่ยนโดยอาศัยองค์ความรู้ทั้งวิทยาการสมัยใหม่และภูมิปัญญาในท้องถิ่นผสมผสานต่อเนื่องกันอย่างเหมาะสม รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเกษตร รวมถึงการเกษตรดิจิทัล โดยในอนาคตคาดการณ์ว่าเกษตรดิจิทัลจะเป็นการปฏิวัติรูปแบบการทำการเกษตรของโลกในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทบทวนความก้าวหน้าและการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ ได้แก่ Sensors, Drones, Precision Irrigation System, GPS-Guided Machinery, Data Analytics, Big Data, Ai, Variable Rate Technology (VRT) ในการผลิตพืชของต่างประเทศทั้งในปัจจุบันและอนาคต

2. เพื่อทบทวนความก้าวหน้าและการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ ได้แก่ Sensors, Drones, Precision Irrigation System, GPS-Guided Machinery, Data Analytics, Big Data, Ai, Variable Rate Technology (VRT) ในการผลิตพืชของไทยทั้งปัจจุบันและอนาคต

3. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีเกษตรดิจิทัลที่มีต่อส่วนประกอบในห่วงโซ่เกษตรและอาหารของไทย และให้ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

1. สถานภาพของการเกษตรดิจิทัลในต่างประเทศ มีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

การเกษตรดิจิทัลช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดการใช้แรงงาน ลดต้นทุน (ในระยะยาว) ลดการใช้ปัจจัยการผลิตโดยเฉพาะปุ๋ย สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและน้ำ ช่วยเพิ่มรายได้และกำไร รวมถึงช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

การยอมรับเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้งานโดยเกษตรกรในประเทศที่พัฒนาแล้วยังอยู่ในระดับเริ่มต้น มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับชนิดของเทคโนโลยี ชนิดพืช ลักษณะภูมิประเทศ ขนาดพื้นที่/พื้นที่ถือครอง วิธีการปลูกและความรู้/ทักษะตลอดจนเงินทุน รายได้ที่จะได้รับและฐานะของเกษตรกร อุปสรรคทั่วไป ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศของข้อมูล พลังงานไฟฟ้าที่ใช้ ความเร็วและความเสถียรของการติดต่อสื่อสาร

สิ่งที่เป็นหัวใจของการเกษตรดิจิทัล คือ ข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจและวิธีได้ข้อมูลที่ถูกต้อง โดยจะต้องมีผู้ให้บริการที่เป็นภาคเอกชนในรูปแบบของซอฟต์แวร์

ที่ง่ายสะดวกต่อการใช้ มีการพัฒนาปรับปรุงดูแลรักษา พร้อมให้คำปรึกษาแก่ผู้ใช้ได้ตลอดเวลา ในส่วนของภาครัฐ ควรดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและแพลตฟอร์ม ข้อมูลกลางที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลทุกรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรทั้งหมดแบบเรียลไทม์ให้เอื้อต่อการใช้งาน ทั้งภาครัฐและเอกชน

ในส่วนของข้อเสนอ ภาครัฐซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบาย ควรสร้างแรงจูงใจที่เหมาะสมสำหรับนวัตกรรมดิจิทัลและ คว้าโอกาสใหม่ ๆ ในการเผยแพร่ความรู้ อำนวยความสะดวก ในการแบ่งปันข้อมูล เพื่อกระตุ้นระบบนิเวศข้อมูลที่ครอบคลุม เป็นตัวแทนและปลอดภัย รวมทั้งสนับสนุนและสร้างความ มั่นใจในการแข่งขันของภาคเอกชน และเมื่อพิจารณาถึง ผลประโยชน์ของเทคโนโลยี ควรคำนึงถึงแง่มุมที่จับต้อง ไม่ได้หรือยากต่อการวัด เช่น การปรับปรุงคุณภาพชีวิตหรือ ลดการใช้แรงงานในครัวเรือน เป็นต้น

2. สถานภาพของการเกษตรดิจิทัลของประเทศไทย

การเกษตรของไทยต้องใช้เกษตรดิจิทัลและการตลาดนำ การผลิต เนื่องจากสามารถลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตที่มี คุณภาพและความปลอดภัยสามารถประมาณปริมาณ ผลผลิตและเวลาเก็บเกี่ยวได้ล่วงหน้า ทำให้บริหารจัดการ การขายได้อย่างเหมาะสม ที่สำคัญ คือ ผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม มีความปลอดภัยในการปรับเปลี่ยน การเกษตรของไทยจากแบบเดิมไปสู่แบบใหม่ ทำได้โดยการ เลือกใช้แต่ละเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับความพร้อมของ เกษตรกรทำอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ ค้นหาค่าข้อมูลมาช่วยตัดสินใจ แพลตฟอร์มที่บูรณาการ ข้อมูล/มิติ มีความจำเป็นมาก เช่น โครงการแพลตฟอร์ม THAGRI ที่กำลังดำเนินการอยู่โดยภาครัฐ ข้อมูลดังกล่าวจะ นำมาใช้สร้างแพลตฟอร์ม/แอปพลิเคชันสำหรับให้บริการต่อไป โดยในส่วนนี้ภาครัฐควรสนับสนุนให้ภาคเอกชนดำเนินการ เนื่องจากสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ สะดวกในการเข้าถึง รวมถึงการให้บริการและการดูแล พัฒนาระบบ การวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับตลาด การจัดหาปัจจัยการผลิตที่มีราคาเหมาะสมและทำการผลิต จัดการให้น้ำให้ปุ๋ย พืชสารป้องกันกำจัดให้ถูกที่และถูกเวลา โดยใช้เครื่องมือใหม่ ๆ เช่น โดรนไปจนถึงการเก็บเกี่ยว ที่ขายตรงถึงลูกค้า ที่สำคัญที่สุดคือ การสนับสนุนการสร้างคน ร่วมกับการสร้างเทคโนโลยี

3. วิเคราะห์ผลกระทบของการใช้เทคโนโลยี เกษตรดิจิทัลที่มีต่อส่วนประกอบในห่วงโซ่เกษตรและ อาหารของประเทศไทย ในช่วง 10 ปีข้างหน้า เกษตรดิจิทัล

ในประเทศไทยจะขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่เป็นบางด้าน โดยเฉพาะที่มีบริษัทเอกชนให้บริการ ทั้งในเรื่องเครื่องมือ แพลตฟอร์มและข้อมูล/คำแนะนำที่ผ่านการประมวลผล ของซอฟต์แวร์จะยังไม่ถึงขั้นของการควบคุมการทำงานของ เครื่องจักรกลแบบอัตโนมัติจากระยะไกลและการใช้ หุ่นยนต์ในการทำงาน การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ เทคโนโลยี ที่น่าจะขยายตัวอย่างมาก เช่น โดรน ซึ่งปัจจุบันเป็นที่นิยม ของเกษตรกรในการหว่านเมล็ด ฉีดปุ๋ย และฉีดสารเคมี ป้องกันกำจัดศัตรูพืช โดยมีบริษัทที่ให้บริการเป็นจำนวนมาก และจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และประสิทธิภาพการทำงาน มีการพัฒนาเพิ่มขึ้น และเริ่มมีการพัฒนาและให้บริการ ในการฉีดพ่นในอัตราผันแปรสำหรับพืชที่ปลูกเป็นผืนใหญ่ เช่น ข้าวหรือพืชไร่ เป็นต้น

ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ได้แก่ ประสิทธิภาพ การผลิตเพิ่มขึ้น ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น ลดต้นทุนจากการ ปลูกและการปฏิบัติบำรุงรักษา โดยใช้ปัจจัยการผลิต ในปริมาณที่เหมาะสม และถูกเวลา ส่งผลให้กำไรเพิ่มขึ้น การใช้แรงงานในกิจกรรมการผลิตข้างต้นจะลดลง ทำให้ ความต้องการแรงงานไร้ฝีมือลดลง ส่งผลให้การพึ่งพา แรงงานต่างด้าวลดลง แต่ความต้องการแรงงานฝีมือ จะเพิ่มขึ้น เกษตรกรจะบริหารจัดการการเก็บเกี่ยวได้ดีขึ้น การซื้อขายผลผลิตก่อนเก็บเกี่ยว จะได้ราคาที่เป็นธรรม มากขึ้น โรงงาน/ผู้ประกอบการซื้อผลิตผลจะสามารถ วางแผนการรับซื้อและรวบรวมสินค้าได้ดีขึ้น ลดความเสี่ยง จากการที่ได้ผลผลิตไม่ได้ตามข้อตกลงซื้อขายล่วงหน้า

กล่าวโดยสรุปว่า การเกษตรของประเทศไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดในระดับหนึ่ง ซึ่งจะส่งผลให้ พักศนคติของการทำอาชีพเกษตรเปลี่ยนไป มีจำนวน Smart Farmer เพิ่มขึ้น มีจำนวนผู้ ประสบผลสำเร็จจากการ ทำการเกษตรเพิ่มขึ้น มีจำนวนแรงงาน/บัณฑิตคืนถิ่นมากขึ้น ก่อให้เกิดธุรกิจต่อเนื่องรายย่อยในชนบทหลากหลาย ช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำได้ระดับหนึ่ง แต่คงยังไม่ถึง ขั้นที่จะทำให้การเกษตรโดยรวมของประเทศเปลี่ยนโฉม ไปอย่างก้าวกระโดด โดยการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี เกษตรดิจิทัลจะดำเนินต่อไปและจะมีการก้าวหน้าที่ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น รวมทั้งจะมี บริษัทเอกชนทั้งที่เป็น Startup และเอกชนรายใหญ่ ที่ให้บริการ Platform ซอฟต์แวร์ และเครื่องมือเพิ่มมากขึ้น จะทำให้เกษตรดิจิทัลของไทยขยายตัวได้อย่างมาก

บทสรุปและการวิเคราะห์

การพัฒนาโครงข่ายอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมถึงพื้นที่ห่างไกลและการเพิ่มความเร็วของอินเทอร์เน็ต รวมทั้งการเสริมสร้างความสามารถในการใช้อินเทอร์เน็ตของประชากรของประเทศ เป็นยุทธศาสตร์ชาติที่รัฐบาลให้ความสำคัญและมีการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวแล้ว อีกทั้งเกษตรดิจิทัลในประเทศไทยยังเป็นเพียงขั้นเริ่มต้น การขยายการใช้อินเทอร์เน็ตจึงยังจะดำเนินการในพื้นที่ที่มีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีความเร็วเพียงพอต่อการใช้งาน โดยรัฐบาลได้กำหนดให้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาประเทศในทุกด้าน รวมทั้งมียุทธศาสตร์และแผนงานสำหรับการพัฒนาดิจิทัลเทคโนโลยีของประเทศ (นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2561-2580) ข้อเสนอแนะ คือ การนำนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีที่กำหนดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตรมาดำเนินการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยยึดหลักการที่ให้ภาคเอกชนเป็นผู้ดำเนินการ ภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ภาคเอกชนสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการสร้างระบบนิเวศเกษตรดิจิทัล (Digital Agricultural Ecosystem) ให้เอื้อต่อการดำเนินการ รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้แก่เกษตรกรและผู้ประกอบการในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำการเกษตร

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่นำเสนอไปข้างต้นเป็นเพียงบทสรุปในประเด็นที่สำคัญ หากผู้อ่านมีความสนใจต้องการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม สามารถสืบค้นได้ตั้ง QR Code ที่แนบมาท้ายบทความนี้

บรรณานุกรม

กลม เลิศรัตน์ และอรันต์ พัฒนไทย. เกษตรดิจิทัล: ความก้าวหน้าและผลกระทบต่อเกษตรกรด้านพืชของประเทศไทย. (2566) สืบค้น 27 ธันวาคม 2567 จาก https://www.khonchai4-0.net/system/resource/file/kpfgo_content_attach_file_523_1.pdf

ศึกษารายละเอียดของรายงานวิจัยได้ที่

บทวิเคราะห์ การพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่เพื่อเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน

เรียบเรียงโดย ปิยะวรรณ ปานโต
วิทยากรชำนาญการพิเศษ

องค์การสหประชาชาติได้จัดทำวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อเป็นกรอบกำหนดทิศทางของโลกในช่วง พ.ศ. 2559-2573 โดยมุ่งเน้นการขจัดความยากจนในทุกรูปแบบและทุกมิติ เป้าหมายหลัก คือ การพัฒนาที่ยั่งยืนที่ครอบคลุมทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการเชื่อมโยง ระหว่างมิติต่าง ๆ เช่น ความมั่นคงทางอาหาร การส่งเสริม เกษตรกรรมยั่งยืน การส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีและการ มีงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคน ในขณะที่แผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศไปสู่ การปฏิบัติ โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนและเป็น ประเทศที่พัฒนาแล้ว การพัฒนาภายใต้แผนนี้มีเป้าหมาย เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประเทศ สร้างความมั่นคง และเพิ่มความสุขให้กับคนไทยทุกคน

ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถ ในการแข่งขันมีความสำคัญในการพัฒนาเกษตรกรรม เพื่อเพิ่มมูลค่าการผลิตที่มีคุณภาพ ทั้งในแง่ของปริมาณและ ความหลากหลายของสินค้าเกษตร ได้แก่ เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูปและเกษตรอัจฉริยะ ซึ่งการ ขับเคลื่อนภาคการเกษตรของประเทศไทยจำเป็นต้องเสริมสร้าง ความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร โดยการเปลี่ยนแปลงไปสู่ การทำเกษตรที่ยั่งยืน ด้วยการนำหลักการและแนวคิด ศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ร่วมกับการเกษตรสมัยใหม่ การผสมผสานความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ พร้อมทั้งสนับสนุน ให้คนรุ่นใหม่หันมาสนใจในอาชีพการเกษตรมากขึ้น และให้ การสืบทอดอาชีพเกษตรกรรมจากรุ่นสู่รุ่น ท่ามกลาง การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรให้ตอบสนองต่อความ ต้องการของตลาด ต้องทำควบคู่ไปกับการลดการใช้สารเคมี การจัดการการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ศักยภาพของคนรุ่นใหม่ให้มีทัศนคติที่ดีต่อการเกษตร นอกจากนี้ ยังต้องยกระดับมาตรฐานการผลิตให้สามารถ สร้างความมั่นคงในอาชีพเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน ซึ่งจะ ช่วยทดแทนการขาดแคลนแรงงานในภาคการเกษตรและ ลดสัดส่วนของแรงงานผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในพื้นที่เกษตรกรรม เป็นปัจจัยสำคัญต่อการขับเคลื่อนการผลิตและการเติบโต ของประเทศ โดยปัจจุบันแหล่งการผลิตอาหารหรือการเกษตรกรรม กำลังลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความสามารถ ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะยาวได้ นอกจากนี้ นโยบายของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับการจัดทำ เขตเกษตรเศรษฐกิจ มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความสมดุล ระหว่างอุปสงค์และอุปทาน และสนับสนุนการพัฒนาคนรุ่นใหม่ ให้เป็นกำลังแรงงานที่มีศักยภาพในภาคเกษตรกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ฉบับที่ 8-13) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนและการส่งเสริม เกษตรกรรมรุ่นใหม่ให้เป็น "Young Smart Farmer" การนำ เทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเกษตร เช่น การทำเกษตร แบบอินทรีย์ การตรวจสอบสภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้พืช เจริญเติบโตในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม จะช่วยเพิ่ม ผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต และยังส่งเสริมการพัฒนา พันธุ์พืชอย่างต่อเนื่อง โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น มหาวิทยาลัย องค์กรภาคสังคมและ ภาคเอกชน ควรเสริมสร้างและยกระดับคุณค่าในอาชีพ เกษตรกรรมให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่ในทุก ๆ พื้นที่ โดยการ ดึงศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่ในด้านความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ กล้าคิดและกล้าลงมือทำ พร้อมทั้งสนับสนุน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการสร้างเครือข่าย และการ จัดหาวัตถุดิบหรือช่องทางจำหน่ายสินค้าเพิ่มเติม เพื่อให้การพัฒนาเกษตรกรรมเป็นไปอย่างยั่งยืนและมี ประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ การศึกษาประสบการณ์จากต่างประเทศ ที่มีการสนับสนุนเกษตรกรรุ่นใหม่ ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ ในประเทศไทย มีดังนี้

1. ประเทศฝรั่งเศส เมื่อปี 2561 มีเกษตรกร ประมาณ 448,500 คน โดยมีเกษตรกรที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไป ถึงร้อยละ 44 และคาดว่าครึ่งหนึ่งของเกษตรกรจะเกษียณ ในอนาคต จึงต้องเตรียมความพร้อมให้คนรุ่นใหม่เข้ามา แทนที่ รัฐบาลฝรั่งเศสจึงได้ออกมาตรการ Land Portage เพื่อแก้ปัญหาการเข้าถึงที่ดินราคาสูง โดยให้หน่วยงาน ท้องถิ่นเป็นผู้ซื้อหรือเป็นเจ้าของที่ดินและเปิดให้คนรุ่นใหม่

เช่าที่ดินในระยะยาวเพื่อทำการเกษตร และเกษตรกรรุ่นใหม่ยังสามารถขอซื้อที่ดินนั้นเมื่อมีความพร้อม นอกจากนี้ มีการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของเกษตรกรรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

2. ประเทศเยอรมนี เกษตรกรที่มีอายุต่ำกว่า 35 ปี มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 7.4 ขณะที่เกษตรกรที่เป็นเจ้าของฟาร์มที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไปถึงร้อยละ 70 แต่ยังไม่มั่นใจว่าจะมีผู้สืบทอดกิจการต่อหรือไม่ ดังนั้น รัฐบาลเยอรมนีจึงได้กระตุ้นคนรุ่นใหม่ด้วยการจ่ายเงินอุดหนุนรายได้ให้กับเกษตรกรที่อายุน้อยกว่า 40 ปี ซึ่งเริ่มทำฟาร์มในช่วง 5 ปีแรก และตั้งแต่ปี 2566 เป็นต้นไป เงินอุดหนุนจะเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 3 เท่า เพื่อช่วยส่งต่ออาชีพเกษตรกรรุ่นสู่คนรุ่นต่อไป นอกจากนี้ ยังมีการอำนวยความสะดวกในการหาผู้สืบทอดกิจการฟาร์ม

3. ประเทศออสเตรเลีย เกษตรกรที่มีอายุน้อยกว่า 40 ปี มีสัดส่วน ร้อยละ 22.2 และเกษตรกรที่มีอายุระหว่าง 45-55 ปี เป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด รัฐบาลออสเตรเลียได้พยายามรักษาสมดุลของโครงสร้างอายุเกษตรกร โดยการให้เงินอุดหนุนเพิ่มเป็นพิเศษแก่เกษตรกรรุ่นใหม่ที่เข้ามารับช่วงต่อจากรุ่นพ่อแม่ นอกจากนี้ ยังมีการให้คำปรึกษาและแนะนำแนวทางการทำธุรกิจให้แก่เกษตรกรรุ่นใหม่

4. ประเทศสหรัฐอเมริกา สนับสนุนการกู้ยืมเงินระยะยาวจากรัฐต่าง ๆ สำหรับเกษตรกรที่มีโครงการทำการผลิตเกษตรและมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยสามารถขอเงินกู้ยืมได้สูงถึงร้อยละ 100 สำหรับการซื้อที่ดิน (วงเงินสูงสุด 200,000 เหรียญสหรัฐฯ) นอกจากนี้ หากเกษตรกรทำสัญญาเช่าที่ดินกับเกษตรกรมือใหม่ก็สามารถนำมาลดหย่อนภาษีได้

บทความวิจัยสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและคณะกรรมการการวิจัย (Research Focus) ฉบับนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลจากการศึกษาวิจัย จากงานวิจัย จำนวน 5 เรื่องที่ได้นำเสนอข้างต้น โดยผู้เรียบเรียงได้ทำการสังเคราะห์เนื้อหาและศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีขีดความสามารถด้านเกษตรกรรมของประเทศไทยให้ยั่งยืนต่อไป โดยภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรรมในประเทศไทย ดังนี้

1. ภาครัฐควรมุ่งเน้นการสร้างคนรุ่นใหม่และทายาทเกษตรกรเพื่อเข้าสู่อาชีพเกษตรกรรม ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาและขับเคลื่อนภาคการเกษตร โดยส่งเสริมให้

เกษตรกรรุ่นใหม่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต เพื่อสร้างความมั่นคงและยั่งยืน ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยการสร้างแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่เห็นคุณค่าในอาชีพเกษตรกรรมและพร้อมที่จะสืบทอดงานจากรุ่นสู่รุ่น

2. ควรสนับสนุนให้ภาคการเกษตรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต รวมถึงพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีความรู้และทักษะการใช้นวัตกรรมเกษตร เช่น การเกษตรดิจิทัล (Digital Farming) การเกษตรแม่นยำ (Precision Farming) และเทคโนโลยีการเกษตรอัจฉริยะ การใช้ข้อมูลจากเซ็นเซอร์และระบบการเกษตรอัจฉริยะ การใช้โดรนในงานสำรวจหรือการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการจัดการฟาร์มและประเมินผลผลิต เพื่อเพิ่มความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรและลดต้นทุนเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำเกษตรและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับเกษตรกร รวมทั้งส่งเสริมการทำเกษตรสมัยใหม่ที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน

3. ควรยกระดับการผลิตและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยการสนับสนุนกิจกรรมร่วมกันของเกษตรกรทั้งในระดับจังหวัด ภูมิภาคและระดับประเทศ เพื่อสร้างการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะของเกษตรกรผ่านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Learning by doing) โดยการสร้างเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การสร้างแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคการเกษตร นอกจากนี้ การส่งเสริมให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สร้างความเข้มแข็งในชุมชน เช่น การรวมกลุ่มเกษตรกร การสร้างแบรนด์และการพัฒนามาตรฐานการผลิต จะช่วยให้เกษตรกรสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์เกษตรของเกษตรกรเอง เป็นต้น

4. ควรดำเนินการคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมและสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถใช้ที่ดินทำการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการป้องกันการครอบครองที่ดินจากกลุ่มนายทุน และส่งเสริมให้เกษตรกรมีสิทธิในการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ควรมีการส่งเสริมการศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเปิดโลกทัศน์และนำแนวทางใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการทำเกษตรในพื้นที่ของเกษตรกรเอง รวมถึงการส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าร่วมงานแสดงสินค้า ซึ่งจะช่วยเพิ่มช่องทาง

การตลาดและสร้างโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและตลาด โดยเฉพาะการเชื่อมโยงตลาดออนไลน์ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสารและการทำตลาดผ่านช่องทางต่าง ๆ

5. ควรมีการปรับปรุงกฎระเบียบและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้เกิดการเอื้ออำนวยและลดอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจของเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยเฉพาะในด้านการเข้าถึงแหล่งทุน การส่งเสริมสิทธิประโยชน์ภาครัฐ เช่น การสนับสนุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ หรือการให้คำปรึกษาด้านการตลาด ซึ่งต้องดำเนินการโดยคณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรกรให้เป็น Smart Farmer และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ที่จะช่วยให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงทรัพยากรได้สะดวกขึ้น

6. ควรให้ความสำคัญด้านสุขภาพและสวัสดิการที่ดี เช่น การเข้าถึงการรักษาพยาบาลและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เพื่อให้เกษตรกรมีแรงจูงใจในการทำงานในระยะยาว เป็นต้น

สำหรับแนวทางดังกล่าวข้างต้นจะเป็นการเสริมสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และการพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านความรู้ เทคนิคและการจัดการทรัพยากร เพื่อให้เกษตรกรรุ่นใหม่สามารถประสบความสำเร็จในอาชีพเกษตรกรรมได้ในอนาคต นอกจากนี้จากการศึกษาประสบการณ์จากต่างประเทศข้างต้น แสดงให้เห็นถึงแนวทางในการสนับสนุนเกษตรกรรุ่นใหม่ที่สามารถนำมาปรับใช้ในประเทศไทย เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรรมมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร. (มกราคม 2566).

แผนปฏิบัติการประจำปี 2567 ของกรมส่งเสริมการเกษตร.

สืบค้น 16 มกราคม 2568 จาก https://d29iw4c1csrw3q.cloudfront.net/wp-content/uploads/2023/03_-2567.pdf

สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ ประจำสหภาพยุโรป.

(กรกฎาคม 2565). มาตรการสนับสนุนเกษตรกรรุ่นใหม่ของ

สหภาพยุโรป. สืบค้น 8 มกราคม 2568 จาก

<https://agrithai.be/wp-content/uploads/2022/09.pdf>

อุบล มากอง. (2566). การพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ให้เป็นผู้ประกอบการเกษตร. สืบค้น 16 มกราคม 2568 จาก <https://www.ocsc.go.th/wp-content/uploads/2024/05/IS9728.pdf>

R&D

Research & Development

Secretariat of the House of Representatives

การเผยแพร่ความรู้ด้านงานวิจัยและพัฒนา โดยกลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มีผลงาน 6 รูปแบบที่สำคัญ ซึ่งสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ที่เว็บไซต์ “คลังสารสนเทศของสถาบันนิติบัญญัติ” ดังนี้

1. รายงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ (Full text) โดยสถาบัน นักวิชาการอิสระ และนิสิตนักศึกษา ที่ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานฯ รวมถึงผลงานวิจัยที่จัดทำโดยบุคลากรของกลุ่มงานวิจัยและพัฒนา
2. บทความวิจัยปริทัศน์ (Research Review Article) บทความวิชาการที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด องค์ความรู้ และผลงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อประมวลความรู้และหาข้อสรุปในเรื่องหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ ทั้งข้อเท็จจริงและข้อเสนอแนะในวงสาธารณะและกิจการที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายนิติบัญญัติ
3. บทความวิจัยสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ (Research Focus) เอกสารทางวิชาการที่รวบรวมข้อมูล ในรูปของบทความวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร และภารกิจของคณะกรรมการสามัญ
4. เอกสารวิชาการ “เกาะกระแสไหล” เป็นเอกสารที่นำเสนอผลการสำรวจความคิดเห็น (Poll) ในประเด็นที่อยู่ในกระแสความสนใจ ของสังคม พร้อมทั้งวิเคราะห์เสนอความคิดเห็นและมุมมองด้านต่าง ๆ ด้วยการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. อนุสรณ์เชิงนโยบาย (Policy Brief) เป็นการศึกษาผลงานวิจัยหรืองานวิชาการมาศึกษาประกอบกัน ในขอบเขตของปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น เพื่อนำเสนอแนะนโยบายทางเลือกต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ให้แก่ผู้อ่าน ที่เป็นข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไขปัญหาค่าที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ

เข้าถึงและเรียกดูเอกสาร (download) ทั้ง 5 ฉบับข้างต้นได้ที่

6. บทความวิจัยออกอากาศในรายการวิจัยก้าวไกล สามารถรับฟังได้ในรายการ “วิจัยก้าวไกล” ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา ระบบ F.M. คลื่นความถี่ 87.5 MHZ และระบบ A.M. คลื่นความถี่ 1071 KHZ ทุกวันเสาร์ ตั้งแต่เวลา 07.30–08.00 นาฬิกา

รับฟังรายการย้อนหลังได้ที่

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
1111 ถนนสามเสน แขวงนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
โทร : 02-242-5900 ต่อ 5761